

Investigating the Effect of Earnings Quality Characteristics on Information Content of Annual and Interim Earnings with a Meta-analysis Approach

Narges Sarlak^{*1}, Mohammad Kashanipour², Nezamodin Rahimian³, Anvar Bayazidi⁴

1. Associate Professor of Accounting, Faculty of Economic and Administrative Sciences, University of Qom, Qom, Iran. sarlak.narges@gmail.com
2. Associate Professor of Accounting, Faculty of Management and Accounting, College of Farabi, University of Tehran, Qom, Iran, kashanipour@ut.ac.ir
3. Assistant Professor of Accounting, Faculty of Management and Finance, Khatam University, Tehran, Iran, n.rahimian@khatam.ac.ir
4. PhD student of Accounting, Faculty of Management and Accounting, College of Farabi, University of Tehran, Qom, Iran, bayazidi.a@ut.ac.ir

ARTICLE INF	ABSTRACT
Received: 2021-11-27 Accepted: 2022-02-20	In this research, the effect of earnings quality characteristics on information content of annual and interim earnings during the last 20 years was investigated with a meta-analysis approach. In this regard, 59 domestic and foreign articles were reviewed during the mentioned period. To answer research questions, a meta-analysis approach was used in CMA2 software. In the present study, the information content of annual and interim earnings as dependent variable is the correlation and regression relationship between accounting earnings with different price response criteria such as return, price, abnormal or accumulated return in previous studies. Also, the qualitative characteristics of earnings have the role of independent variables that should be multiplied by earnings, and their effect on different price response criteria in previous studies are investigated. Findings indicate the positive and significant effect of earnings quality characteristics such as accounting conservatism, earnings persistence and smoothing, and the negative and significant effect of earnings quality characteristics such as earnings management (real and accrual), and earnings variability on accounting earnings information content. However, accounting earnings information content has been independent from earnings quality characteristics such as disclosure quality, earnings quality, earnings comparability, and auditing quality. Other important results indicate that in relation to earnings persistence, the type of financial reporting (annual and interim) has been a moderating factor; So that the information content of interim earnings was independent of earnings persistence. In contrast, the effect of earnings persistence on the information content of annual earnings was positive and significant.
* Corresponding author: Narges Sarlak Associate Professor of Accounting, Faculty of Economic and Administrative Sciences, University of Qom, Qom, Iran sarlak.narges@gmail.com	

1-Introduction

The role of accounting earnings in securities pricing has always been one of the most important questions in accounting research. Research on earnings information content (value relevance of earnings) derived from the work of Ball and Brown (1968) and Beaver (1968) seeks to examine the role that accounting information in general and accounting earnings in particular can play in explaining the behavior of price and return on securities. In general, the results of previous research confirm the value relevance and information content of accounting earnings for investors (strong correlation between earnings, earnings changes and a combination of them with changes in price, return and market value of equity).

On the other hand, earnings information content is one of the measures of earnings quality from the perspective of investors and is based on the qualitative characteristics of accounting earnings. In other words, information content (value relevance) measures the usefulness of accounting information from the perspective of investors. From this point of view, the earnings that can better interpret the price change is considered more desirable. The results of Kashanipour et al. (2019) indicate that the measure of earnings informativeness (value relevance or information content of earnings) is the most important measure of earnings quality. Etemadi and Babaei (2018) also believe that the value relevance of earnings is one of the characteristics of earnings whose improvement and decline are affected by other quality characteristics.

Therefore, due to the importance of interim financial reports and the possible difference between interim earnings information content and annual earnings information content, as well as the existence of differences and inconsistencies in the quality characteristics of earnings affecting annual and interim earnings in previous research and the lack of similar domestic research in this field, the effect of earnings quality characteristics on information content of annual and interim earnings was investigated using a meta-analysis approach.

2- Questions

In this study our questions are:

Q1: What are the qualitative characteristics of earnings affecting the information content of annual and interim earnings with a meta-analysis approach?

Q2: What are the possible moderating variables of qualitative earnings

characteristics that affect the information content of annual and interim earnings with a meta-analysis approach?

3- Methods

To answer research questions, a meta-analysis approach was used in CMA2 software.

4- Results

Findings indicate the positive and significant effect of earnings quality characteristics such as accounting conservatism, earnings persistence and smoothing, and the negative and significant effect of earnings quality characteristics such as earnings management (real and accrual), and earnings variability on accounting earnings information content. However, accounting earnings information content has been independent from earnings quality characteristics such as disclosure quality, earnings quality, earnings comparability, and auditing quality.

Other important results indicate that in relation to earnings persistence, the type of financial reporting (annual and interim) has been a moderating factor; So that the information content of interim earnings was independent of earnings persistence. In contrast, the effect of earnings persistence on the information content of annual earnings was positive and significant.

5- Discussion and Conclusion

As stated, the value relevance of earnings is one of the qualitative characteristics of earnings whose improvement and decline are affected by other quality characteristics. In this regard, the summary of the results related to identified qualitative characteristics of the earnings affecting the information content of the earnings (with a specific definition in this study) and the modifying factors and interpretation of the results were as follows:

Overall Results: The general and final results indicate that the characteristics of audit quality, earnings comparability, disclosure quality and earnings quality do not affect the information content of earnings in the sample of studies. However, the characteristics of accounting conservatism, earnings persistence and smoothing have a positive and significant effect on information content, and in contrast, the characteristics of accrued earnings management, earnings variability and real earnings management have a significant negative effect on earnings information content.

Based on the findings of the present study, researchers should consider

the moderating and effective factors identified in examining the relationship between qualitative characteristics of earnings and information content of accounting earnings, and so choose their research methods and models in such a way that while controlling the effect of this type of factors, report accurate results of the relationships between the main variables, and according to the existence or absence of the relationship between the main variables, choose factors affecting the information content of earnings for future reviews.

Keywords: Earnings quality characteristics, Information content of annual and interim earnings, Meta-analysis approach.

بررسی تأثیر ویژگی‌های کیفی سود بر محتوای اطلاعاتی سودهای سالیانه و میان دوره‌ای با رویکرد فراتحلیل

نرگس سرلک^{۱*}، محمد کاشانی‌پور^۲، نظام‌الدین رحیمیان^۳، انور بایزیدی^۴

چکیده: در این پژوهش، به بررسی تأثیر ویژگی‌های کیفی سود بر محتوای اطلاعاتی سودهای سالیانه و میان دوره‌ای با رویکرد فراتحلیل طی دوره زمانی ۲۰ ساله اخیر پرداخته شده است. در این راستا، تعداد ۵۹ مقاله داخلی و خارجی طی دوره زمانی مذکور بررسی گردید. برای پاسخ به سؤال‌های پژوهش، از رویکرد فراتحلیل در نرم‌افزار CMA 2 استفاده شده است. در پژوهش حاضر، محتوای اطلاعاتی سودهای سالیانه و میان دوره‌ای به عنوان متغیر وابسته، عبارت است از همبستگی و رابطه رگرسیونی بین سود حسابداری با معیارهای مختلف واکنش قیمتی از قبیل بازده، قیمت، بازده غیرعادی و یا بازده انباشته در مطالعات قبلی. همچنین، ویژگی‌های کیفی سود، نقش متغیر مستقل را دارند که باید در مطالعات قبلی به شکل اثر تعاملی در سود حسابداری، ضرب و تأثیر آنها بر معیارهای مختلف واکنش قیمتی مورد بررسی واقع شده باشد. یافته‌های پژوهش حاکی از تأثیر مثبت و معنادار ویژگی‌های کیفی محافظه‌کاری حسابداری، پایداری و هموارسازی سود و همچنین، تأثیر منفی و معنادار ویژگی‌های کیفی مدیریت سود (اعم از واقعی و تعهدی) و تغییرپذیری سود بر محتوای اطلاعاتی سود حسابداری است. به هر حال، محتوای اطلاعاتی سود حسابداری، مستقل از ویژگی‌های کیفی کیفیت افشاء، کیفیت سود، قابلیت مقایسه سود و کیفیت حسابرسی بوده است. دیگر نتایج مهم پژوهش حاضر حاکی از نقش تعدیل‌کنندگی نوع گزارش مالی (سالیانه و میان‌دوره‌ای) است؛ به طوری که در نمونه مطالعات مورد بررسی، محتوای اطلاعاتی سود میان‌دوره‌ای، مستقل از پایداری سود بوده است. در مقابل، تأثیر پایداری سود بر محتوای اطلاعاتی سود سالیانه، مثبت و معنادار بوده است.

کلیدواژه‌ها: ویژگی‌های کیفی سود، محتوای اطلاعاتی سود سالیانه و میان دوره‌ای و رویکرد فراتحلیل.

۱. دانشیار حسابداری، دانشکده علوم اقتصادی و اداری، دانشگاه قم، ایران (نویسنده مسئول) sarlak.narges@gmail.com

۲. دانشیار حسابداری، دانشکده مدیریت و حسابداری، دانشکده‌گان فارابی، دانشگاه تهران، تهران، ایران kashanipour@ut.ac.ir

۳. استادیار حسابداری، دانشکده مدیریت و مالی، دانشگاه خاتم، ایران n.rahimian@khatam.ac.ir

۴. دانشجوی دکتری حسابداری، دانشکده مدیریت و حسابداری، دانشکده‌گان فارابی، دانشگاه تهران، ایران bayazidi.a@ut.ac.ir

پذیرش: ۱۴۰۰/۱۲/۲۲

اصلاحات: ۱۴۰۰/۱۲/۱۷

دریافت: ۱۴۰۰/۹/۶

۱. مقدمه

نقش سود حسابداری در قیمت‌گذاری اوراق بهادار از جمله سهام همواره به عنوان یکی از سؤالات مهم در تحقیقات حسابداری مطرح بوده است. تحقیقات در زمینه محتوای اطلاعاتی سود (مربوط بودن یا ارتباط ارزشی سود) نشأت گرفته از کار بال و براون^۱ (۱۹۶۸) و بیور^۲ (۱۹۶۸)، به دنبال بررسی نقشی است که اطلاعات حسابداری به طور اعم و سود حسابداری به طور اخص می‌تواند در تبیین رفتار قیمت و بازده اوراق بهادار داشته باشد. به طور کلی، نتایج پژوهش‌های انجام شده قبلی حاکی از تأیید ارتباط ارزشی، مربوط بودن و محتوای اطلاعاتی سود حسابداری برای سرمایه‌گذاران (همبستگی قوی بین سود، تغییرات سود و ترکیبی از آنها با تغییر در قیمت، بازده و ارزش بازار حقوق صاحبان سهام) است (بولو و حسنی‌القار، ۱۳۹۳).

از سوی دیگر، محتوای اطلاعاتی سود، یکی از سنج‌های کیفیت سود از دیدگاه سرمایه‌گذاران است که طبق این دیدگاه، سودی که بهتر بتواند تغییر قیمت را تفسیر نماید، مطلوب‌تر فرض می‌گردد (کرمی و همکاران، ۱۳۹۳). از نظر کاشانی پور و همکاران (۱۳۹۸)، سنجه آگاهی‌دهندگی یا آگاهی‌بخشی سود (مربوط بودن یا محتوای اطلاعاتی سود)، مهمترین سنجه کیفیت سود می‌باشد. اعتمادی و بابائی (۱۳۹۷) نیز بر این عقیده‌اند که ارتباط ارزشی سود، یکی از ویژگی‌ها و خصوصیات کیفی سود است که دیگر ویژگی‌های کیفی بر بهبود و افول آن تأثیرگذارند.

از طرفی، طبق استانداردهای حسابداری ایران، هدف اصلی گزارشگری میان دوره‌ای، به روز نمودن اطلاعات آخرین مجموعه کامل صورت‌های مالی سالانه است (هیئت تدوین استانداردهای حسابداری، ۱۴۰۰). از این رو، انتظار می‌رود ارائه گزارش‌های میان دوره‌ای با ارائه بهنگام‌تر اطلاعات، منجر به شفافیت بیشتر بازار سرمایه شده و از این طریق باعث تصمیم‌گیری مطلوب‌تر استفاده‌کنندگان گزارش‌های مالی، از جمله سرمایه‌گذاران گردد (عرب‌مازار یزدی و جمالیان‌پور، ۱۳۸۹).

به هر حال، نتایج پژوهش‌های اخیر در زمینه تأثیرگذاری نوع گزارش میان دوره‌ای، مؤید بااهمیت بودن چالش در زمینه فواصل مناسب گزارشگری میان دوره‌ای است. برای نمونه، مورارو-آرفایر^۳ (۲۰۱۶) معتقد است که میزان خطا و پراکندگی در پیش‌بینی تحلیلگران، در

زمان الزام شرکت‌ها به گزارشگری مالی سه ماهه در مقایسه با الزام آنها به گزارشگری شش ماهه، بیشتر است. الزام شرکت‌ها به انتشار مکرر گزارش‌های مالی، از یک سو، مدیران را محدود کرده و آنان ممکن است با تمرکز بیشتر بر اهداف کوتاه مدت، اهداف بلندمدت را فدا کنند. از سوی دیگر، تعدد گزارشگری مالی ممکن است منجر به ایجاد اختلالات^۴ بیشتر به جای اطلاعات و افزایش میزان خطای تحلیلگران گردد و عدم توافق بین آنان را افزایش دهد. ارنست‌برگر و همکاران^۵ (۲۰۱۱) نیز بر این باورند که بیشتر بودن میزان دستکاری فعالیت‌های واقعی، در زمان الزام شرکت‌ها به گزارشگری مالی فصلی در مقایسه با گزارشگری شش ماهه، منجر به افزایش میزان خطا و پراکندگی در پیش‌بینی تحلیلگران می‌گردد. برنسون^۶ (مدیر عامل شرکت بین‌المللی کورن/فرری^۷) (۲۰۰۹) هم بر این باور است اگر متهم و تبهکاری^۸ در قلب بحران اخیر وجود داشته باشد، نتایج گزارش‌های فصلی است. وی معتقد است که قانون‌گذاران با الزام شرکت‌ها به ارائه گزارش‌های فصلی، مدیران شرکت‌ها را وادار به اتخاذ تصمیمات کوتاه‌مدت نموده‌اند. با این وجود، مرادزاده فرد و همکاران (۱۳۹۰) معتقدند که صورت‌های مالی میان دوره‌ای نسبت به صورت‌های مالی سالانه، نقش مهمتری در اطلاع-دهندگی بازده سهام دارند.

لذا، با توجه به اهمیت گزارش‌های مالی میان دوره‌ای و احتمالاً متفاوت بودن محتوای اطلاعاتی سود میان دوره‌ای با سود سالیانه و همچنین، وجود اختلاف نظرها و تناقضات در زمینه ویژگی‌های کیفی سود مؤثر بر سودهای سالیانه و میان دوره‌ای در پژوهش‌های قبلی (برای نمونه تأثیر مثبت و معنادار قابلیت مقایسه سود در پژوهش‌های چوی و همکاران^۹ (۲۰۱۹)، چن و همکاران^{۱۰} (۲۰۲۰)، جعفری و همکاران (۱۳۹۹) و هاشمی‌دهچی و همکاران (۱۴۰۰) و تأثیر منفی و معنادار این ویژگی در پژوهش مهرز و مرفوع (۱۳۹۵) و تأثیر مثبت و معنادار هموارسازی سود در پژوهش تاگر و زاروین (۲۰۰۶) و عدم تأثیر این ویژگی در پژوهش شو^{۱۱} (۲۰۲۱))، این سؤال مطرح می‌شود که ویژگی‌های کیفی سود مؤثر بر محتوای اطلاعاتی سودهای سالیانه و میان دوره‌ای کدامند؟ آیا بین ویژگی‌های کیفی سود مؤثر بر محتوای اطلاعاتی سودهای سالیانه و میان دوره‌ای تفاوت معناداری وجود دارد یا خیر؟ و این که متغیرهای تعدیل‌کننده احتمالی ویژگی‌های کیفی سود مؤثر بر محتوای اطلاعاتی سود با رویکرد فراتحلیل کدامند؟ نتایج حاصل از این بررسی می‌تواند به سرمایه‌گذاران و سایر استفاده-

کنندگان به منظور ارزیابی ویژگی‌های کیفی سود مؤثر بر کیفیت گزارشگری مالی سالیانه و میان دوره‌ای شرکت‌ها از نظر محتوای اطلاعاتی سود کمک چشمگیری بنماید. در این مطالعه، بعد از بیان مبانی نظری و تجربی، دیدگاه‌های موجود در رابطه با تأثیر ویژگی‌های کیفی سود بر محتوای اطلاعاتی سود، تشریح و در ادامه به بیان سؤال‌های پژوهش و چگونگی گردآوری داده‌ها پرداخته شده است. در آخر، بعد از بیان روش‌شناسی پژوهش، به ارائه یافته‌ها و پیشنهاد‌های لازم اقدام شده است.

۲. مبانی نظری و تجربی پژوهش

هیئت استانداردهای حسابداری مالی و کمیته جنکینز^{۱۲} (۱۹۹۱) مورد تأیید انجمن حسابداران رسمی آمریکا، در مورد «اعتبار» و «ارزش» به عنوان مهمترین ویژگی گزارشگری مالی خوب و مناسب، اتفاق نظر دارند. به هر حال، دانشگاهیان، «ارتباط» و «اعتبار» را مهمترین ویژگی اطلاعات مالی می‌دانند. بارث و همکاران^{۱۳} (۲۰۰۱) با ترکیب این ویژگی‌ها (یعنی، ارتباط و اعتبار یا به بیان دیگر، قابل اتکا بودن و مربوط بودن)، مفهوم ارتباط ارزشی را معرفی نمودند (به نقل از تیجسن و یاتریدیس^{۱۴}، ۲۰۱۶). اطلاعات مالی اگر با ارزش‌های بازار مرتبط باشد، دارای ارتباط ارزشی است. به بیان دیگر، محتوای اطلاعاتی (مربوط بودن یا ارتباط ارزشی) اطلاعات حسابداری به طور اعم و سود به طور اخص، مبتنی بر این دیدگاه است که اعداد و ارقام حسابداری باید اطلاعات منعکس در قیمت سهام را توضیح و تفسیر نمایند (کرمی و همکاران، ۱۳۹۳).

معمولاً در این حوزه تحقیقاتی، دو سؤال مطرح است. سؤال نخست این که آیا بخش خاصی از اطلاعات حسابداری، رابطه معناداری با ارزش بازار حقوق صاحبان سهام دارد. سؤال دوم نیز این که تا چه میزان از نوسانات ارزش بازار حقوق صاحبان سهام، با استفاده از اطلاعات حسابداری، قابل توضیح و تبیین است. سؤال نخست، با بررسی میزان معناداری ضرایب رگرسیونی مجزا، پاسخ داده می‌شود. در حالی که سؤال دوم، از طریق مطالعه قدرت توضیحی مدل رگرسیونی، قابل تحلیل است (اعتمادی و بابائی، ۱۳۹۷). در پژوهش حاضر، تأکید بر سؤال اول این حوزه تحقیقاتی است. زیرا، در این پژوهش، تأثیر ویژگی‌های کیفی سود بر محتوای اطلاعاتی (مربوط بودن یا ارتباط ارزشی) سود مورد بررسی قرار گرفته است.

از سوی دیگر، در زمینه رابطه بین **کارایی بازار و ارتباط ارزشی**، ابودی و همکاران^{۱۵} (۲۰۰۲) مدعی هستند که بازار در پردازش اطلاعات عمومی از جمله اطلاعات حسابداری، کارایی کامل ندارد. یعنی، در بازارهای با کارایی کمتر، رابطه بین قیمت سهام و متغیرهای بنیادین اقتصادی و حسابداری می‌تواند ضعیف باشد. به هر حال، بارث و همکاران (۲۰۰۱) در این زمینه نظر دیگری دارند. آنها بر این باورند پژوهش در حوزه ارتباط ارزشی، نیازی به پذیرش فرض کارایی بازار ندارد و تنها نیازمند این فرض است که قیمت سهام منعکس‌کننده اجماع باورهای سرمایه‌گذاران است (به نقل از اعتمادی و بابائی، ۱۳۹۷).

لاندسمن و همکاران^{۱۶} (۲۰۰۶) نیز معتقدند که بین مطالعات ارتباط ارزشی با **رویکرد علامت‌دهی** و مطالعات ارتباط ارزشی با **رویکرد اندازه‌گیری** تفاوت وجود دارد. مطالعات ارتباط ارزشی از دیدگاه علامت‌دهی (که مبتنی بر فرض کارایی بازار است)، به بررسی این موضوع می‌پردازند که صورت‌های مالی حاوی اطلاعات جدیدی برای مخابره و اطلاع‌رسانی هستند. این در حالی است که مطالعات ارتباط ارزشی با **رویکرد اندازه‌گیری**، به بررسی رابطه صریح بین اندازه‌های حسابداری و شاخص‌های مختلف ارزش بازار (بدون توجه به کارایی بازار) می‌پردازند. در این مطالعه، تأکید بر **رویکرد اندازه‌گیری** بوده است.

در **رویکرد اندازه‌گیری**، فرض بر این است که سهامداران از اطلاعات موجود به طور کامل استفاده ننموده و اطلاعات در دسترس از منابع به روز و به هنگام گردآوری نشده‌اند. در این رویکرد بر خلاف **رویکرد اطلاعاتی (علامت‌دهی)**، هم از قیمت و هم از بازده در نقش شاخص‌های بازار استفاده بعمل آمده است. استفاده از معیار قیمت و یا بازده در این رویکرد، به سؤالات و فرضیه‌های پژوهش بستگی دارد. مطالعات مبتنی بر مدل‌های قیمتی، به دنبال سنجش روایی صورت‌های مالی به عنوان اندازه‌های تلخیص شده‌ای هستند که شرکت را در تاریخ مشخصی تحت تأثیر قرار داده‌اند. این در حالی است که مطالعات مبتنی بر مدل‌های بازدهی، به دنبال سنجش توانایی ارقام حسابداری در ثبت و کنترل رویدادهایی هستند که شرکت را در بازه زمانی مشخصی تحت تأثیر قرار داده‌اند (ایستون و سامرز^{۱۷}، ۲۰۰۲).

به طور کلی، محتوای اطلاعاتی سود حسابداری را می‌توان از طریق دو معیار کلی واکنش بازار، یعنی **واکنش حجمی**^{۱۸} و **واکنش قیمتی**^{۱۹} مورد سنجش قرار داد. یعنی، از نظر سیاست‌گذاران حسابداری، میزان واکنش حجمی و قیمتی معاملات اوراق بهادار، مدرکی

دال بر سودمندی و مفید بودن افشای اطلاعات حسابداری از جمله سود حسابداری برای سرمایه‌گذاران در بازار سرمایه است. اگر چه تغییر در حجم معاملات و تغییر در میانگین قیمت، هر دو بیانگر تغییر در باور سرمایه‌گذاران هستند؛ تغییر در حجم معاملات نشانگر تفاوت در تجدیدنظر در باور سرمایه‌گذاران ناشی از عدم تقارن اطلاعاتی نیز می‌باشد. از این رو، واکنش حجمی هم با میزان تغییر قیمت و هم با سطح عدم تقارن اطلاعاتی قبل از افشا ارتباط دارد (بهبهانی نیا و مشایخی، ۱۳۹۵). به بیان دیگر، تغییر قیمت، بیانگر میانگین تغییر در باور سرمایه‌گذاران ناشی از اعلان سود است، این در حالی است که تغییر حجم معاملات، نشان‌دهنده جمع واکنش‌های سرمایه‌گذاران است.

بیور^{۲۰} (۱۹۶۸) معتقد است از آنجایی که صحت و دقت اطلاعات قبل از افشا برای سرمایه‌گذاران غیرقابل مشاهده است، حجم معاملات در مقایسه با تغییر قیمت، شاخص سوگیرانه‌تری از دقت اطلاعات اعلان شده در مقایسه با اطلاعات قبلی سرمایه‌گذاران است. چانگ و لی^{۲۱} (۱۹۹۸) نیز بر این باورند که واکنش حجمی، روشی برای سنجش عدم تقارن اطلاعاتی سرمایه‌گذاران قبل از افشا است و در زمینه مربوط بودن، کمتر مورد استفاده قرار می‌گیرد (به نقل از اسکات^{۲۲}، ۲۰۰۶). از این رو، در پژوهش حاضر، از بررسی پژوهش‌های دارای معیار واکنش حجمی، صرف‌نظر شده است.

نخستین عامل انگیزشی در انجام این پژوهش، کمبود پژوهش‌های دانشگاهی در زمینه تبیین و مقایسه ویژگی‌های کیفی سود مؤثر بر محتوای اطلاعاتی سود با رویکرد فراتحلیل بوده است. بر اساس بررسی‌های بعمل آمده در حوزه مورد اشاره، تناقضاتی وجود داشته است. لذا، در این پژوهش، به بررسی این موضوع طی دوره ۲۰ ساله اخیر با رویکرد فراتحلیل پرداخته شده است. در این رویکرد، جامعه آماری (واحد تحلیل)، مطالعات گذشته می‌باشد. رویکرد فراتحلیل، با ایجاد یکپارچگی و مصالحه بین نتایج ناسازگار، متناقض و متعارض مطالعات متعدد در یک زمینه خاص، به درک بهتر موضوع کمک می‌نماید.

با توجه به عدم دسترسی نویسنده به پژوهش مشابه با پژوهش حاضر و آن هم دقیقاً با رویکرد فراتحلیل، از بیان پیشینه تجربی خودداری شده است. به هر حال، در این پژوهش، نتایج ۵۹ مطالعه تجربی در زمینه ویژگی‌های کیفی سود مؤثر بر محتوای اطلاعاتی سود حسابداری با رویکرد فراتحلیل، جمع‌بندی و مورد تجزیه و تحلیل واقع شده است. به طور

خلاصه و به ترتیب حروف الفبا، لیست مقالات مورد استفاده در فراتحلیل در نگاره ۱ ارائه شده است:

نگاره ۱: لیست مقالات مورد بررسی به ترتیب حروف الفبا

آقابیک زاده و همکاران (۱۳۹۶)، آقای و همکاران (۱۳۹۱)، آهنگری و شاکری (۱۳۸۸)، بزرگ اصل و ادیبی (۱۳۹۵)، پاک مرام و عنایتی (۱۳۹۵)، پورحیدری و کرمشاهی (۱۳۸۹)، پورزند و همکاران (۱۳۹۲)، پیرایش و چغاله (۱۳۹۳)، تالانه و کاظمی (۱۳۹۵)، حقیقت و رایگان (۱۳۸۷)، حمدی و همکاران (۱۳۹۲)، خدای پور و روستایی (۱۳۹۳)، خدای پور و محرومی (۱۳۹۰)، خدای پور و محرومی (۱۳۹۱)، دارابی و مرادلو (۱۳۹۰)، رحمانی و بشیری منش (۱۳۹۰)، رحمانی و همکاران (۱۳۹۰)، رحمانی و همکاران (۱۳۹۱)، رمضان احمدی و همکاران (۱۳۹۵)، طالب بیدختی و همکاران (۱۳۹۰)، عثمانی و حسینی (۱۳۹۵)، عرب مازار یزدی و مصطفی زاده (۱۳۸۷)، عرب‌مازار یزدی و جمالیان‌پور (۱۳۸۹)، قوسی (۱۳۹۸)، کردستانی و حسینی (۱۳۹۲)، مجتهدزاده و صادقی عسکری (۱۳۹۰)، مرشدزاده و همکاران (۱۳۹۳)، مشکی میاوقی و محمدی (۱۳۹۸)، مهرآذین و همکاران (۱۳۹۱)، مهرروز و مرفوع (۱۳۹۵)، نیکومرام و همکاران (۱۳۹۳)، هاشمی و بهزادفر (۱۳۹۰)، هاشمی و صمدی (۱۳۸۸) و ولی پور و همکاران (۱۳۹۳).

Abdollahi et al. (2020), Agnes Cheng et al. (2013), Ayadi and Boujelbène, (2015), Balsam et al. (2003), Chen et al. (2020), Chen et al. (2013), Chen et al. (2014), Choi et al. (2011), Choi et al. (2019), Choi (2007), Cormier et al. (2000), Dong et al. (2019), Douthett and Jung (2001), Gabrielsen et al. (2002), Gul et al. (2006), Hussainey and Mouselli (2010), Jenkins et al. (2009), Lee (2018), Penman and Zhang (2002), Rasmussen (2013), Roychowdhury and Sletten (2012), Shu (2021), Tucker and Zarowin (2006), Wilson (2015), and Yeo et al. (2002).

۲-۱. ویژگی‌های کیفی سود مؤثر بر محتوای اطلاعاتی سود حسابداری

الف. محافظه‌کاری حسابداری

اغلب استانداردهای حسابداری در کشورها از جمله در ایران، دارای الزاماتی در زمینه به کارگیری رویه‌های محافظه‌کارانه حسابداری در راستای بهبود ویژگی قابل اتکاء بودن اطلاعات منعکس در گزارش‌های مالی هستند. اما سؤالی که همواره مطرح بوده این است که آیا توجه بیش از حد به ویژگی قابل اتکاء بودن اطلاعات حسابداری در نتیجه اعمال محافظه‌کاری، از

ویژگی مربوط بودن و محتوای اطلاعاتی سود نمی‌کاهد؟ و این که آیا اطلاعات محافظه‌کارانه در قیاس با اطلاعات غیرمحافظه‌کارانه، در اتخاذ تصمیمات اقتصادی استفاده‌کنندگان مفیدتر است؟ در زمینه نقش اطلاعاتی محافظه‌کاری حسابداری و تأثیر آن بر محتوای اطلاعاتی سود، دو دیدگاه متفاوت وجود دارد (خدامی پور و محرومی، ۱۳۹۰؛ رحمانی و همکاران، ۱۳۹۰):

دیدگاه اول: محافظه‌کاری (به دلیل ارائه اطلاعات قابل‌اتکاءتر و نیاز به تأیید بیشتر) باعث افزایش کیفیت اطلاعات مالی و حسابداری شده و در اتخاذ تصمیمات اقتصادی مفید و مؤثر خواهد بود. بر این اساس، محافظه‌کاری حسابداری منجر به افزایش محتوای اطلاعاتی سود حسابداری می‌گردد. اسماعیلی‌کیا و همکاران (۱۳۹۸) به نتیجه مشابه این دیدگاه دست یافتند. دیدگاه دوم: محافظه‌کاری نه تنها باعث افزایش کیفیت اطلاعات مالی و حسابداری نشده؛ بلکه می‌تواند زیان‌های هنگفتی را برای استفاده‌کنندگان اطلاعات حسابداری به همراه داشته باشد. از جمله این که: ۱. محافظه‌کاری می‌تواند به عنوان ابزاری برای مدیریت سود به کار برده شود (کوسنیدیس و همکاران^{۲۳}، ۲۰۰۹). ۲. محافظه‌کاری به دلیل تأکید بیشتر بر ویژگی کیفی قابل‌اتکاء بودن، منجر به کاهش ویژگی کیفی مربوط بودن اطلاعات حسابداری می‌گردد (محافظه‌کاری در بهترین حالت، یک روش ضعیف در برخورد با پدیده عدم اطمینان و در بدترین حالت، به نابودی کامل اطلاعات حسابداری منجر می‌شود) (هندریکسن و وان بردا^{۲۴}، ۱۹۹۲) و ۳. عدم شناخت مبالغ بااهمیت دارایی‌ها و شناسایی آنها به عنوان هزینه به دلیل پدیده عدم اطمینان (روش شناخت بلادرنگ)، منجر به کاهش محتوای اطلاعاتی گزارش‌های مالی می‌گردد (کولینز و همکاران، ۱۹۹۷). بر اساس این دیدگاه، محافظه‌کاری حسابداری منجر به کاهش محتوای اطلاعاتی سود حسابداری می‌گردد.

ب. تغییرپذیری سود، هموارسازی سود، مدیریت سود تعهدی و واقعی

میزان سود و نوسانات آن، همواره از نظر سهامداران دارای اهمیت بوده و بر ارزش بازار سهام تأثیرگذار است؛ از این رو، مدیران در جهت کنترل نوسان سود حسابداری در واحدهای تجاری تحت کنترل خود، دارای انگیزه می‌باشند تا از این طریق باعث افزایش اطمینان سرمایه‌گذاران و تأمین انتظارات آنها گردند. هموارسازی سود نشانگر تلاش مدیران واحد تجاری در راستای کاهش نوسانات غیرعادی سود در محدوده اصول حسابداری و صلاحدید خویش

است. به بیان دیگر، هموارسازی سود عبارت است از اعمال نظر و صلاحدید مدیران در تقدم و تأخر ثبت حسابداری درآمدها و هزینه‌ها و یا انتقال آنها به سال‌های آتی، به نحوی که شرکت طی چندین سال مالی متوالی، از روند سود بدون تغییرات عمده برخوردار گردد و هدف نهایی آن ایجاد جریان رشد ثابت در سود و در نتیجه بهبود تصور بازار از ریسک پایین شرکت است (رحمانی و بشیری منش، ۱۳۹۰).

بر اساس نتایج مطالعات انجام شده، مدیران جهت کنترل نوسان سود حسابداری و هموار نمودن آن، از ابزارهای مختلفی از قبیل زمان‌بندی انجام معاملات (مدیریت سود واقعی)، تجدید طبقه‌بندی اقلام سود و زیان (مدیریت سود واقعی)، انتخاب بین روش‌های مختلف حسابداری و استفاده از طرق مختلف برآوردهای حسابداری در تعیین مبالغ ذخیره، عمر مفید و ارزش اسقاط دارایی‌ها (مدیریت سود تعهدی)، اعمال قضاوت‌های شخصی و اختیاری (مدیریت سود تعهدی) و ... استفاده می‌کنند (پورزند و همکاران، ۱۳۹۲). حتی اصول محافظه‌کاری و تطابق نیز منجر به مدیریت سود می‌گردند (به نقل از عرب مازار یزدی و مصطفی زاده، ۱۳۸۷). مدیریت سود منجر به کاهش کیفیت سود می‌گردد؛ اگر چه عدم وجود مدیریت سود، تضمینی برای کیفیت بالای سود نمی‌باشد. زیرا عوامل زیادی در تعیین کیفیت سود دخیل و تأثیرگذار هستند (لو^{۲۵}، ۲۰۰۸).

هیلی و والن^{۲۶} (۱۹۹۹) معتقدند که مدیریت سود اغلب توسط مدیران در راستای افزایش امنیت شغلی و میزان پاداش صورت می‌گیرد. در کنار این انگیزه‌ها، مدیریت سود می‌تواند ابزاری برای اجتناب از نقض مفاد قرارداد وام، کاهش هزینه‌ها و یا افزایش سودهای مرتبط باشد. از سوی دیگر، تاکاسو و ناکانو^{۲۷} (۲۰۱۲) بر این باورند شرکت‌های دارای گرایش به هموارسازی، سودهای تقسیمی باثبات‌تری در آینده پرداخت می‌کنند. بنابراین، شواهد تجربی با نگرش اطلاعاتی به جای نگرش تحریف، حاکی از حمایت از مقوله هموارسازی سود می‌باشد.

تاکر و زاروین^{۲۸} (۲۰۰۶) نیز معتقدند هر اندازه سود شرکت از نوسات و تغییرپذیری شدیدتری برخوردار باشد، پیش‌بینی سودهای آتی، دشوارتر می‌باشد. از این رو، در این شرایط، قیمت سهام حاوی اطلاعات کمتری در رابطه با سودهای آتی خواهد بود. به بیان دیگر، انتظار می‌رود تغییرپذیری سود منجر به کاهش محتوای اطلاعاتی سود حسابداری گردد.

در زمینه انگیزه مدیران برای هموارسازی سود و گونه‌های مختلف اقدام به آن، از قبیل

مدیریت سود تعهدی و واقعی و تأثیر آن بر محتوای اطلاعاتی سود نیز، دو دیدگاه وجود دارد (رحمانی و بشیری منش، ۱۳۹۰ و کردستانی و تاتلی، ۱۳۹۳):

دیدگاه اول (نگرش اطلاعاتی): مدیران با هدف انتقال و ارائه اطلاعات محرمانه خود درباره سودهای آتی، اقدام به هموارسازی و مدیریت سود می‌نمایند که به آن رویکرد مدیریت سود کارا (خوب) نیز می‌گویند. مدیریت سود کارا با انتقال اطلاعات محرمانه به بازار سرمایه، می‌تواند تأثیر مثبتی بر کیفیت سود بگذارد. لذا بر طبق این دیدگاه، انتظار می‌رود هموارسازی و مدیریت سود منجر به افزایش محتوای اطلاعاتی سود حسابداری گردد.

دیدگاه دوم (نگرش تحریف): مدیران به منظور تحریف اطلاعات و در جهت منافع خود، اقدام به هموارسازی و مدیریت سود می‌نمایند که به آن رویکرد مدیریت سود فرصت‌طلبانه (بد) نیز می‌گویند. بر اساس این دیدگاه، مدیر با استفاده از هزینه طرف‌های دیگر قرارداد، به دنبال کسب منافع (پاداش، امنیت شغلی و ...) است. در این شرایط، اطلاعات سود به دلیل ماهیت ناپایدار، تصمیم‌گیری در بازار سرمایه را مخدوش خواهد کرد (رمضان‌احمدی و همکاران، ۱۳۹۵). برای نمونه شو (۲۰۲۱) معتقد است شرکت‌های با بدهی داخلی کمتر به مدیر عامل (از قبیل مزایای بازنشستگی و پاداش معوق به مدیر عامل)، جهت پنهان نمودن ضعف عملکرد اقتصادی خود، سود را هموار می‌کنند. همچنین، در این قبیل شرکت‌ها (شرکت‌های دارای بدهی داخلی کمتر به مدیر عامل)، هموارسازی سود، آگاهی بخشی قیمت سهام را کاهش می‌دهد. لذا، طبق این فرضیه، انتظار می‌رود هموارسازی و مدیریت سود منجر به کاهش محتوای اطلاعاتی سود حسابداری گردد.

ج. قابلیت مقایسه سود

اتخاذ تصمیمات اقتصادی توسط استفاده‌کنندگان همواره شامل انتخاب بین فرصت‌های موجود می‌باشد. بر این اساس، اطلاعات واحد گزارشگر زمانی مفید و سودمند خواهد بود که امکان مقایسه آن با اطلاعات مشابه سایر واحدهای گزارشگر (همتایان^{۲۹} واحد گزارشگر) و با اطلاعات مشابه همان واحد گزارشگر برای دوره‌های قبل فراهم باشد (هیأت تدوین استانداردهای بین‌المللی حسابداری و هیأت تدوین استانداردهای حسابداری مالی، ۲۰۱۰ به نقل از مهرروز و مرفوع، ۱۳۹۵). قابلیت مقایسه به عنوان یکی از ویژگی‌های کیفی اصلی مرتبط

با ارائه اطلاعات، به استفاده‌کنندگان در شناسایی و درک شباهت‌ها و تفاوت‌ها کمک می‌نماید. همچنین، قابلیت مقایسه، هزینه کسب و پردازش اطلاعات را کاهش و کمیت و کیفیت کلی اطلاعات موجود در رابطه با شرکت‌ها را افزایش می‌دهد (دی فرانکو و همکاران^{۳۰}، ۲۰۱۱) و در نتیجه، موجب تخصیص کارای سرمایه می‌گردد (چن و همکاران، ۲۰۱۳). چن و همکاران (۲۰۲۰) نیز معتقدند که قابلیت مقایسه حسابداری، مربوط بودن ارزش سود را افزایش می‌دهد، ولی بر مربوط بودن ارزش دفتری تأثیر ندارد.

دیگر مزایای قابلیت مقایسه عبارتند از: افزایش اطلاعات باکیفیت و در دسترس که نتیجه آن افزایش پوشش میزان اطلاعات در اختیار تحلیلگران، افزایش دقت پیش‌بینی و کاهش پراکندگی پیش‌بینی تحلیلگران (هورتن و همکاران^{۳۱}، ۲۰۱۳)، افزایش نقدشوندگی و همچنین حجم معاملات سهام و انعکاس بیشتر اطلاعات خاص شرکت در بازده دوره جاری (بارث و همکاران^{۳۲}، ۲۰۱۳) و کاهش مزایای استفاده از اطلاعات محرمانه (بروچت و همکاران^{۳۳}، ۲۰۱۲). از این رو، انتظار می‌رود که بین قابلیت مقایسه اطلاعات حسابداری و محتوای اطلاعاتی سود حسابداری، ارتباط مثبت وجود داشته باشد. البته چن و همکاران (۲۰۲۰) بر این باورند که در صورت وجود ضعف کنترل داخلی و در شرایط عدم شفافیت گزارشگری مالی، تأثیر قابلیت مقایسه سود بر ارتباط ارزشی اطلاعات حسابداری کاهش می‌یابد.

د. کیفیت افشاء

پاسخ حسابداری به پیامد عدم تقارن اطلاعاتی، یعنی انتخاب نادرست، افشای کامل اطلاعات است (اسکات، ۲۰۰۷ به نقل از کردستانی و حسینی، ۱۳۹۲). افشای کامل اطلاعات در کنار وجود تحلیلگران مالی، گزینش و انتخاب نادرست در بازار مالی را حل می‌کند؛ مشروط بر این که کیفیت افشاء، درک صحیح اطلاعات مالی را تسهیل کند. یعنی، گزارشگری مالی شرکت‌ها در صورتی می‌تواند عدم تقارن اطلاعاتی را کاهش دهد که شفاف بوده و از کیفیت بالایی برخوردار باشد.

به بیان دیگر، کیفیت افشاء عبارت است از سهولت مطالعه و تفسیر گزارش‌های مالی. زمانی که میزان اطلاعات، به موقع بودن اطلاعات و دقت اطلاعات افشاء شده، توان آگاهی‌بخشی و آگاهی‌دهندگی ایجاد کند و سرمایه‌گذاران در رابطه با ارزش سهام و سایر اوراق

بهدار، پس از دریافت اطلاعات به باور درستی برسند، اطلاعات افشاء شده از کیفیت بالایی برخوردار است. با افزایش کیفیت افشاء، اطلاعات ارائه شده نیز، اعتبار بیشتری پیدا کرده و اطلاعات محرمانه و عدم تقارن اطلاعاتی به طور چشمگیری کاهش می‌یابد. این امر افزایش اعتماد سرمایه‌گذاران را نیز به دنبال خواهد داشت (کردستانی و حسینی، ۱۳۹۲). اولیب و همکاران^{۳۴} (۲۰۲۲) معتقدند سرعت واکنش بازده سهام به اعلان سود بر مبنای استانداردهای بین‌المللی گزارشگری مالی (کیفیت بالاتر افشاء) در مقایسه با اعلان سود بر اساس اصول پذیرفته شده عمومی حسابداری (کیفیت پایین‌تر افشاء) حتی بعد از کنترل سودآوری، ریسک، رشد و اندازه شرکت، بالاتر است. از این رو، انتظار می‌رود با افزایش کیفیت افشاء، محتوای اطلاعاتی سود حسابداری نیز افزایش یابد و سود گزارش شده، تأثیر بیشتری بر رفتار سرمایه‌گذاران داشته باشد.

ه. پایداری سود

پایداری سود نیز یکی از ویژگی‌های کیفی مؤثر بر محتوای اطلاعاتی سود می‌باشد. پایداری سود به میزان دوام و تکرارپذیری آن بستگی دارد. سود حسابداری ناشی از فعالیت‌های غیرعادی و غیرمترقبه (پیش‌بینی نشده)، از میزان پایداری کمتری برخوردار است. تحلیلگران مالی و سرمایه‌گذاران در پیش‌بینی جریان‌های نقدی آتی، تنها به میزان و کمیت سود حسابداری توجه نمی‌کنند، بلکه کیفیت آن از نظر پایداری و تکرارپذیری سود نیز، برای آنان بسیار حائز اهمیت است. از نظر آنان، سود حاصل از فعالیت‌های عملیاتی و تکرارپذیر در قیاس با سود ناشی از اقلام غیرمترقبه، محتوای اطلاعاتی بیشتری دارد؛ زیرا اقلام تکرارپذیر سود، شاخص خوبی برای برآورد سود و جریان نقدی آتی محسوب می‌گردد (مرشدزاده و همکاران، ۱۳۹۳).

و. کیفیت حسابرسی

یکی دیگر از ویژگی‌های کیفی سود مؤثر بر محتوای اطلاعاتی آن، میزان اعتبار قابل مشاهده در سود می‌باشد. حسابرسان وظیفه اعتباردهی به سود حسابداری را برعهده دارند. بر این

اساس، انتظار می‌رود هر چه کیفیت کار حساب‌رسان بالاتر باشد، میزان محتوای اطلاعاتی سود نیز افزایش یابد. سرمایه‌گذاران، از مؤسسات بزرگ حسابرسی، کار با کیفیت بالاتری را انتظار دارند؛ زیرا این قبیل مؤسسات به دلیل وجود آموزش‌های مستمر و تخصصی، و به منظور پرهیز از دعاوی حقوقی احتمالی که اعتبار آنها را خدشه‌دار خواهد ساخت، لزوماً باید از کیفیت بالاتری برخوردار باشند (آقایی و همکاران، ۱۳۹۱). بکر و همکاران^{۳۵} (۱۹۹۸) نیز بر این باورند که کیفیت بالای حسابرسی، از طریق کاهش خطاهای عمدی و غیرعمدی در سوده‌های تاریخی، بر قابلیت اتکای گزارشگری مالی افزوده و باعث افزایش محتوای اطلاعاتی سود حسابداری می‌گردد. لذا، انتظار می‌رود هر چه اندازه مؤسسات حسابرسی شرکت صاحبکار، بزرگ‌تر باشد، میزان محتوای اطلاعاتی موجود در سود آن نیز بیشتر خواهد بود.

۳. سؤال‌های پژوهش

بر اساس مطالب مذکور در دو بخش قبل، در این پژوهش سعی بر آن است به سوالات ذیل پاسخ داده شود:

۱. ویژگی‌های کیفی سود مؤثر بر محتوای اطلاعاتی سوده‌های سالیانه و میان دوره‌ای با رویکرد فراتحلیل کدامند؟
۲. متغیرهای تعدیل‌کننده احتمالی ویژگی‌های کیفی سود مؤثر بر محتوای اطلاعاتی سوده‌های سالیانه و میان دوره‌ای با رویکرد فراتحلیل کدامند؟

۴. جامعه آماری

جامعه آماری این پژوهش، مقالات چاپ شده در حوزه محتوای اطلاعاتی سود در مجلات علمی-پژوهشی داخلی حسابداری (۲۸ مجله) و همچنین در مجلات حسابداری معتبر خارجی نمایه شده در پایگاه اطلاع‌رسانی WOS (۲۱ مجله انتخاب شده بر اساس فیلترهای ۱. مجموعه هسته (اصلی) شاخص استنادی علوم اجتماعی، ۲. محتوای کسب و کار، ۳. بخش حسابداری و مالی و ۴. زبان انگلیسی) و مجلات ISI در پایگاه اطلاع‌رسانی Scopus (۱۹ مجله انتخاب شده بر اساس فیلترهای ۱. بخش حسابداری و مالی و ۲. درصد بالای حسابداری) طی ۲۰ سال اخیر (منتهی به سال ۱۳۹۹ هجری-شمسی و سال ۲۰۲۰ میلادی) است. به هر حال، در راستای

انجام فراتحلیل، شرایط ذیل جهت تعیین جامعه مورد مطالعه لحاظ شده است:

۱. در مرور و جستجوی مطالعات خارجی، از کلیدواژه‌های *information content* و *informativeness* و *value relevance* و معادل آنها در مطالعات داخلی، از قبیل مفاهیم ارتباط ارزشی سود، مربوط بودن ارزش سود، ارزش‌مداری سود، بار اطلاعاتی سود، آگاهی‌بخشی (آگاهی‌دهندگی) سود و حتی ضریب واکنش سود مترادف با محتوای اطلاعاتی سود حسابداری استفاده بعمل آمده است.
۲. تنها از نتایج مرتبط با مدل‌های محتوای اطلاعاتی سود از قبیل مدل‌های قیمت، بازده، بازده غیرعادی و یا بازده انباشته در مقالات مذکور استفاده بعمل آمده است و از نتایج مرتبط با سایر معیارها محتوای اطلاعاتی سود از جمله حجم معاملات خودداری شده است. زیرا همانطور که بیان شد بر اساس دیدگاه بیور (۱۹۶۸) و اسکات (۲۰۰۶)، واکنش حجمی در مقایسه با واکنش قیمتی، شاخص سوگیرانه‌تری از دقت اطلاعات اعلان شده در مقایسه با اطلاعات قبلی سرمایه‌گذاران است.
۳. تنها پژوهش‌هایی مورد بررسی و کنکاش قرار گرفته که در آنها ویژگی کیفی سود به صورت اثر تعاملی در سود ضرب و اثر آن بر بازده، قیمت، بازده غیرعادی و یا بازده انباشته ارائه شده است و یا مدل رگرسیونی تأثیر سود بر بازده، قیمت، بازده غیرعادی و یا بازده انباشته بر اساس ویژگی کیفی سود به دو گروه (مثلاً محافظه‌کاری بالا و پایین) تقسیم‌بندی شده است.
۴. از بررسی نتایج غیرمعتبر مرتبط با مقالات، در نتیجه اشتباهات (اعم از سهوی یا دستکاری شده) خودداری شده است.
۵. از بررسی مطالعات موردی انجام شده در مکان‌ها و نهادهای خاص از جمله شهرداری‌ها و همچنین تحقیقات انجام شده با طبقه‌بندی‌های خاص خودداری شده است. زیرا یکی از متغیرهای موردنیاز جهت سنجش اندازه اثر، حجم نمونه مورد مطالعه بوده است. بر این اساس، جامعه مورد مطالعه به شرح نگاره ۲ ذیل بوده است.

نگاره ۲. جامعه مورد مطالعه

ردیف	نوع مجلات	کل مقالات اولیه	مقالات فاقد شرایط	مقالات استفاده شده	مقالات با نتایج غیرمعتبر	تعداد نهایی
۱	داخلی	۴۷	۱۰ (۸ و ۲ به ترتیب طبق شروط ۲ و ۵)	۳۴	۳ (طبق شرط ۴)	۳۴
۲	خارجی	۴۳	۱۸ (۱۲ و ۶ به ترتیب طبق شروط ۲ و ۵)	۲۵	۰	۲۵
	جمع کل	۹۰	۲۸	۵۹	۳	۵۹

۵. روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش در حوزه پژوهش‌های اثباتی حسابداری قرار دارد. همچنین از آنجا که این پژوهش به تبیین و مقایسه ویژگی‌های کیفی سود مؤثر بر محتوای اطلاعاتی سودهای سالیانه و میان دوره‌ای با رویکرد فراتحلیل پرداخته است، از نوع توصیفی-همبستگی محسوب می‌شود. از لحاظ معرفت‌شناسی نیز از نوع تحقیقات تجربی و پس‌رویدادی (با استفاده از اطلاعات گذشته) است. سیستم استدلال آن نیز استقرایی و نوع مطالعه آن آرشویی (اسنادکاوی) است. همچنین به لحاظ نوع تحلیل آماری از نوع همبستگی بوده و از روش فراتحلیل برای تجزیه و تحلیل داده‌ها استفاده شده است. در این پژوهش، بعد از جمع‌آوری آماره‌های اولیه نشان‌دهنده جهت و معناداری تأثیر ویژگی‌های کیفی سود بر محتوای اطلاعاتی سود (از قبیل آماره‌های t ، p -value و سایر آماره‌های مرتبط) در مطالعات قبلی، از آزمون ترکیبی استوفر^{۳۶} به عنوان یکی از تکنیک‌های رویکرد فراتحلیل در راستای دستیابی به اندازه‌های اثر ترکیبی استفاده گردید. این آزمون از طریق تبدیل آماره‌های پیش‌گفته به آماره Z ، می‌تواند جهت و معناداری کلی تأثیر متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته را آزمون نماید (های و همکاران^{۳۷}، ۲۰۰۶). در پژوهش حاضر، نوع مطالعات (داخلی و خارجی)، نوع مدل‌های محتوای اطلاعاتی، نوع گزارش‌های مالی (سالیانه و میان‌دوره‌ای) و تعاریف مختلف متغیر مستقل (تعاریف مختلف ویژگی‌های کیفی سود) به عنوان متغیرهای تعدیل‌کننده شناسایی گردید. در پژوهش‌های قبلی

از قبیل گارسیا-مکا و سانچز^{۳۸} (۲۰۰۹) و عباس‌زاده و همکاران (۱۳۹۴)، از نوع مدل مرتبط با سنجش متغیرهای مستقل و وابسته، به عنوان عوامل تعدیل‌کننده استفاده بعمل آمده است. در رویکرد فراتحلیل، در راستای همگن‌سازی نتایج و یافته‌های تجربی پژوهش‌های قبلی، از شاخصی به نام اندازه اثر^{۳۹} استفاده می‌گردد (لیپسی و ویلسون^{۴۰}، ۲۰۰۱). معمولاً در پژوهش‌های حسابداری با رویکرد فراتحلیل از شاخص همبستگی (r) اندازه اثر استفاده می‌شود؛ زیرا در این پژوهش‌ها، پژوهشگر به دنبال بررسی جهت و رابطه متغیرهای خاص می‌باشد (بذرافشان، ۱۳۹۲). به منظور ترکیب اندازه‌های اثر در رویکرد فراتحلیل، دو الگوی اثرات ثابت و اثرات تصادفی وجود دارد. الگوی اثرات ثابت، تنها واریانس درون یک مطالعه را برآورد می‌کند (مطالعات را مشابه فرض می‌کند)؛ این در حالی است که الگوی اثرات تصادفی، علاوه بر واریانس درون یک مطالعه، واریانس بین مطالعات را نیز برآورد می‌کند (مطالعات را نامشابه فرض می‌کند) (حسن‌خانی، ۱۳۹۹). لازم به توضیح است در صورت وجود ناهمگنی (عدم تجانس) بین مطالعات، باید از الگوی اثرات تصادفی جهت سنجش و برآورد اثر اندازه مشترک (ترکیبی) استفاده کرد. در غیر این صورت، استفاده از الگوی اثرات ثابت ارجح است. در پژوهش حاضر، از دو شاخص Q و I² برای سنجش همگنی نتایج مطالعات استفاده بعمل آمده است. همچنین، از نرم‌افزار جامع فراتحلیل نسخه دو^{۴۱} استفاده شده است.

۶. روش تجزیه و تحلیل داده‌ها و پاسخ به سؤال‌های پژوهش

در پژوهش حاضر برای پاسخ به سؤال اول مبنی بر تبیین و مقایسه ویژگی‌های کیفی سود مؤثر بر محتوای اطلاعاتی سود سالیانه و میان دوره‌ای طی دوره ۲۰ ساله اخیر، بسته به نوع مدل محتوای اطلاعاتی و نحوه سنجش ویژگی کیفی سود، از داده‌های آماری مرتبط با ضرایب رگرسیونی (اعم از مقدار آماره t، مقدار آمار z، مقدار P-value و ...) اثرات تعاملی سود در ویژگی کیفی سود مربوطه استفاده شده است. برای نمونه در مدل ایستون و هریس^{۴۲} (۱۹۹۱) داریم:

$$R_{it} = \alpha_0 + \alpha_1 \left(\frac{EPS_{it}}{P_{it-1}} \right) + \alpha_2 \left(\frac{\Delta EPS_{it}}{P_{it-1}} \right) + \alpha_3 \left(\frac{EPS_{it}}{P_{it-1}} \right) EF_{it} + \alpha_4 \left(\frac{\Delta EPS_{it}}{P_{it-1}} \right) EF_{it} + \varepsilon_{it}$$

R_{it} = بازده سهام (تغییرات نسبی قیمت) طی سال مالی جاری t (یا طی دوره میان دوره‌ای مربوطه) برای شرکت i .

EPS_{it} = سود هر سهم طی سال مالی جاری t (یا طی دوره میان دوره‌ای مربوطه) برای شرکت i .

ΔEPS_{it} = تغییرات سود هر سهم طی سال مالی جاری t (یا طی دوره میان دوره‌ای مربوطه) برای شرکت i .

P_{it-1} = قیمت بازار هر سهم در پایان سال مالی $t-1$ (یا در پایان دوره میان دوره‌ای مربوطه قبلی) برای شرکت i .

EF_{it} = ویژگی کیفی سود مؤثر در پایان سال مالی جاری t (یا در پایان دوره میان دوره‌ای مربوطه) برای شرکت i .

معنادار بودن ضرایب رگرسیونی α_3 و α_4 ، در مدل فوق، دلالت بر تأثیر ویژگی کیفی سود موردنظر بر محتوای اطلاعاتی سودهای سالیانه و میان دوره‌ای دارد. در اینجا و در رابطه با مدل ایستون و هریس (۱۹۹۱)، تنها از اثرات تعاملی ویژگی کیفی سود مؤثر در سود حسابداری (و نه تغییرات آن) استفاده بعمل آمده است. چنگ و همکاران^{۴۳} (۲۰۱۳) بر این بارورند که معیار میزان سود نسبت به شاخص تغییرات سود، سازه بهتر و با ثبات‌تری در حوزه ارتباطات بین بازده و سود می‌باشد.

همچنین، برای پاسخ به سؤال دوم مبنی بر عوامل تعدیل‌کننده احتمالی ویژگی‌های کیفی سود مؤثر بر محتوای اطلاعاتی سودهای سالیانه و میان دوره‌ای، نتایج پژوهش‌های مرتبط قبلی بر اساس عوامل تعدیل‌کننده احتمالی از قبیل نوع مطالعات (داخلی و خارجی)، نوع مدل‌های محتوای اطلاعاتی، نوع گزارش‌های مالی (سالیانه و میان‌دوره‌ای) و تعاریف مختلف ویژگی‌های کیفی سود، طبقه‌بندی و به انجام فراتحلیل در این گروه‌ها پرداخته شده است.

۷. متغیرهای پژوهش

متغیر مستقل پژوهش حاضر، ویژگی‌های کیفی سود مؤثر بر محتوای اطلاعاتی سودهای سالیانه و میان‌دوره‌ای در مطالعات قبلی می‌باشد. در این مطالعات، ویژگی‌های کیفی سود باید

به صورت اثر تعاملی در سود حسابداری، ضرب و اثر آن بر معیارهای مختلف واکنش قیمتی مورد بررسی واقع شده باشد. به بیان دیگر، داده‌های اولیه این پژوهش (که از نتایج مطالعات مرتبط قبلی مستخرج شده‌اند)، آماره‌هایی از قبیل آماره t ، p -value و سایر آماره‌های مرتبط هستند که نشان‌دهنده‌ی جهت و معناداری تأثیر ویژگی‌های کیفی سود بر محتوای اطلاعاتی سود می‌باشند و با تبدیل آنها به آماره Z (آزمون ترکیبی استوفر)، در راستای دستیابی به یک نتیجه‌گیری کلی و واحد اقدام شده است.

متغیر وابسته، محتوای اطلاعاتی سود سالیانه و میان‌دوره‌ای در مطالعات قبلی است. در پژوهش‌های حسابداری، همبستگی و رابطه رگرسیونی بین سود حسابداری با معیارهای مختلف واکنش قیمتی از قبیل بازده، قیمت، بازده غیرعادی و یا بازده انباشته، بیانگر محتوای اطلاعاتی سود حسابداری است.

۸. یافته‌های پژوهش

۸-۱. بررسی آمار توصیفی متغیرهای پژوهش

فراوانی متغیرها و ویژگی‌های کیفی سود مؤثر بر محتوای اطلاعاتی سودهای سالیانه و میان‌دوره‌ای در پژوهش‌های داخلی و خارجی پیشین در نگاره ۳ ارائه شده است. با توجه به لحاظ نمودن تعریف خاص محتوای اطلاعاتی سود در پژوهش حاضر، ۱۰ ویژگی کیفی سود (ویژگی‌های کیفی سود دارای حداقل ۳ نمونه مقاله) مورد بررسی واقع شده است.

نگاره ۳. فراوانی ویژگی‌های کیفی سود مؤثر بر محتوای اطلاعاتی سود در پژوهش‌های

پیشین

عوامل	نوع مطالعه	فراوانی	عوامل	نوع مطالعه	فراوانی	عوامل	نوع مطالعه	فراوانی
محافظه‌کاری حسابداری AC	داخلی	۷	کیفیت سود EQ	داخلی	۱	خارجی	۳	۴
مدیریت سود تعهدی AM	داخلی	۸	پایداری سود ES	داخلی	۳	خارجی	۵	۵
کیفیت حسابرسی AQ	داخلی	۵	تغییرپذیری سود EV	داخلی	۲	خارجی	۶	۶
قابلیت مقایسه سود CO	داخلی	۱	هموارسازی سود IS	داخلی	۴	خارجی	۲	۲
کیفیت افشاء DQ	داخلی	۲	مدیریت سود واقعی RM	داخلی	۱	خارجی	۲	۲

۲-۸. پاسخ به سؤال‌های پژوهش

نتایج اولیه حاصل از انجام فراتحلیل مجموع مطالعاتی که به بررسی تأثیر ویژگی‌های کیفی سود مؤثر بر محتوای اطلاعاتی سود (با تعریف خاص مندرج در این پژوهش) یعنی همبستگی و رابطه رگرسیونی بین سود حسابداری با معیارهای مختلف واکنش قیمتی از قبیل بازده، قیمت، بازده غیرعادی و یا بازده انباشته)) پرداخته‌اند، در نگاره ۴ زیر ارائه شده است.

نگاره ۴. نتایج فراتحلیل تأثیر ویژگی‌های کیفی سود مؤثر بر محتوای اطلاعاتی سود

نوع ویژگی کیفی سود	مدل فراتحلیل	میانگین وزنی اندازه اثر	فاصله اطمینان ۰/۹۵		آزمون فرض صفر		آزمون ناهمگنی		
			حد پایین	حد بالا	آماره Z	سطح معناداری	آماره Q	آماره I ²	سطح معناداری
محافظه‌کاری حسابداری AC	اثر ثابت	۰/۰۷۶	۰/۰۴۹	۰/۱۰۲	۵/۵۹۵	۰/۰۰۰	۳۸/۰۴۷	۸۴/۲۳۰	۰/۰۰۰
	اثر تصادفی	۰/۰۸۳	-۰/۰۵۹	۰/۱۶۵	۲/۳۹۶	۰/۰۱۷			
مدیریت سود تعهدی AM	اثر ثابت	-۰/۰۵۲	-۰/۰۶۲	-۰/۰۴۳	-۱۰/۷۱۰	۰/۰۰۰	۱۱۸/۸۲۹	۹۲/۴۲۶	۰/۰۰۰
	اثر تصادفی	-۰/۱۴۱	-۰/۱۹۵	-۰/۰۸۶	-۵/۰۲۲	۰/۰۰۰			

آزمون ناهمگنی		آزمون فرض صفر		فاصله اطمینان ۰/۹۵		میانگین وزنی اندازه اثر	مدل فراتحلیل	نوع ویژگی کیفی سود	
سطح معناداری	آماره I ²	آماره Q	سطح معناداری	آماره Z	حد بالا				حد پایین
۰/۲۹۹	۱۷/۲۱۲	۷/۲۴۷	۰/۲۱۶	۱/۲۳۸	۰/۰۴۰	-۰/۰۰۹	۰/۰۱۶	اثر ثابت	کیفیت حسابرسی AQ
			۰/۳۱۲	۱/۰۱۱	۰/۰۴۲	-۰/۰۱۳	۰/۰۱۴	اثر تصادفی	
۰/۰۰۰	۸۹/۳۳۴	۱۸/۷۵۱	۰/۰۰۰	۶/۸۰۶	۰/۰۳۵	۰/۰۱۹	۰/۰۲۷	اثر ثابت	قابلیت مقایسه سود CO
			۰/۳۰۸	۱/۰۱۹	۰/۰۴۸	-۰/۰۱۵	۰/۰۱۶	اثر تصادفی	
۰/۰۱۷	۷۵/۴۶۳	۸/۱۵۱	۰/۰۶۸	۱/۸۲۶	۰/۰۵۴	-۰/۰۰۲	۰/۰۲۶	اثر ثابت	کیفیت افشاء DQ
			۰/۲۰۴	۱/۲۷۱	۰/۱۱۴	-۰/۰۲۴	۰/۰۴۵	اثر تصادفی	
۰/۱۹۳	۳۶/۵۷۳	۴/۷۳۰	۰/۰۶۰	۱/۸۷۸	۰/۰۱۰	-۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۵	اثر ثابت	کیفیت سود EQ
			۰/۱۳۱	۱/۵۱۱	۰/۰۱۳	-۰/۰۰۲	۰/۰۰۶	اثر تصادفی	
۰/۰۵۱	۵۰/۰۱۹	۱۴/۰۰۵	۰/۰۰۰	۳/۶۹۴	۰/۰۵۷	۰/۰۱۷	۰/۰۳۷	اثر ثابت	پایداری سود ES
			۰/۰۲۵	۲/۲۴۵	۰/۰۷۸	۰/۰۰۵	۰/۰۴۲	اثر تصادفی	
۰/۰۰۰	۸۸/۳۶۹	۶۰/۱۸۶	۰/۰۰۱	-۳/۳۷۷	-۰/۰۰۵	-۰/۰۱۷	-۰/۰۱۱	اثر ثابت	تغییرپذیری سود EV
			۰/۰۱۴	-۲/۴۵۶	-۰/۰۰۸	-۰/۰۷۴	-۰/۰۴۱	اثر تصادفی	
۰/۰۰۰	۷۷/۴۶۵	۲۲/۱۸۷	۰/۰۰۰	۴/۳۹۹	۰/۰۳۷	۰/۰۱۴	۰/۰۲۶	اثر ثابت	هموارسازی سود IS
			۰/۰۰۷	۲/۷۱۱	۰/۰۸۸	۰/۰۱۴	۰/۰۵۱	اثر تصادفی	
۰/۰۰۰	۸۷/۴۸۵	۱۵/۹۸۱	۰/۰۰۴	-۲/۹۱۸	-۰/۰۰۷	-۰/۰۳۵	-۰/۰۲۱	اثر ثابت	مدیریت سود واقعی RM
			۰/۰۴۹	-۱/۹۶۸	-۰/۰۰۰	-۰/۱۰۰	-۰/۰۵۰	اثر تصادفی	

نتایج مربوط به شاخص‌های Q و I² مندرج در نگاره ۴، حاکی از وجود ناهمگنی (عدم تجانس) بین نتایج مطالعات در رابطه با ویژگی‌های کیفی سود بجز کیفیت حسابرسی، کیفیت سود و پایداری سود است. از این رو، در رابطه با ویژگی‌های کیفی سود بجز کیفیت حسابرسی، کیفیت سود و پایداری سود، نتایج مرتبط با مدل اثرات تصادفی و در رابطه با ویژگی‌های کیفیت حسابرسی، کیفیت سود و پایداری سود، نتایج مدل اثرات ثابت ارجح است.

به طور کلی، نتایج مرتبط با اندازه‌های اثر ترکیبی (مشترک) در مدل‌های مناسب انتخابی (اعم از ثابت یا تصادفی)، حاکی از عدم تأثیر ویژگی‌های کیفیت حسابرسی، قابلیت مقایسه سود، کیفیت افشاء و کیفیت سود بر محتوای اطلاعاتی سود در نمونه مطالعات مورد بررسی است. این در حالی است که در نمونه مطالعات مورد بررسی، ویژگی‌های محافظه‌کاری حسابداری، پایداری سود و هموارسازی سود، تأثیر مثبت و معنادار بر محتوای اطلاعاتی سود داشته‌اند. همچنین، ویژگی‌های مدیریت سود تعهدی، تغییرپذیری سود و مدیریت سود واقعی، تأثیر منفی و معنادار بر محتوای اطلاعاتی سود داشته‌اند.

به منظور بررسی تورش (سوگیری) انتشار در خصوص ویژگی‌های کیفی سود، نتایج رگرسیون خطی اِگر^{۴۴} در نگاره ۵ ارائه شده است. مبنای روش رگرسیون خطی اِگر به این صورت است که اگر تورش انتشار وجود نداشته باشد، مقادیر موردانتظار عرض از مبدأ (β_0) و شیب خط (β_1)، برآورد ناریب از مقادیر واقعی خواهند بود. همچنین، اگر میانگین اندازه اثر در مطالعات کوچک، متفاوت از میانگین اندازه اثر در مطالعات بزرگتر باشد، آنگاه خط رگرسیونی برازش شده از مبدأ نمی‌گذرد. بنابراین؛ عرض از مبدأ یا مقدار ثابت رگرسیونی به عنوان مبنایی برای آزمون وجود تورش انتشار می‌باشد. یعنی، معنادار بودن مقدار ثابت یا عرض از مبدأ رگرسیونی (رد فرضیه صفر در مورد β_0)، دلالت بر وجود تورش انتشار دارد (حسن‌خانی، ۱۳۹۹).

نگاره ۵. نتایج رگرسیون خطی اِگر در رابطه با ویژگی‌های کیفی سود

سطح معناداری		آماره t	خطای استاندارد	مقدار ثابت (عرض از مبدأ)	نوع ویژگی کیفی سود
یک دامنه	دو دامنه				
۰/۳۷۷	۰/۱۸۹	۰/۹۶۹	۷/۶۷۴	۷/۴۳۶	محافظه‌کاری حسابداری AC
۰/۰۱۵۹	۰/۰۰۸	۳/۰۴۸	۱/۱۲۴	-۳/۴۲۶	مدیریت سود تعهدی AM
۰/۱۸۶	۰/۰۹۳	۱/۵۳۲	۱/۶۹۰	-۲/۵۸۹	کیفیت حسابرسی AQ
۰/۵۳۷	۰/۲۶۹	۰/۱۸۹۰	۳/۶۱۶	-۳/۲۱۸	قابلیت مقایسه سود CO
۰/۵۲۴	۰/۲۶۲	۰/۹۲۸	۳/۱۴۷	۲/۹۲۲	کیفیت افشاء DQ
۰/۰۷۶	۰/۰۳۸	۳/۴۱۷	۰/۶۳۸	۲/۱۷۹	کیفیت سود EQ
۰/۹۴۴	۰/۴۷۲	۰/۰۷۳	۰/۹۵۹	۰/۰۷۰	پایداری سود ES
۰/۲۹۳	۰/۱۴۷	۱/۱۵۲	۱/۳۴۹	-۱/۵۵۳	تغییرپذیری سود EV

سطح معناداری		آماره t	خطای استاندارد	مقدار ثابت (عرض از مبدأ)	نوع ویژگی کیفی سود
یک دامنه	دو دامنه				
۰/۱۲۵	۰/۰۶۲	۱/۹۳۹	۱/۰۳۶	۲/۰۰۹	هموارسازی سود IS
۰/۱۶۹	۰/۰۸۵	۳/۶۷۴	۱/۳۰۶	-۴/۷۹۹	مدیریت سود واقعی RM

به طور کلی، نتایج مرتبط با رگرسیون خطی اگر در رابطه با ویژگی‌های کیفی سود مندرج در نگاره ۵، حاکی از تأیید فرضیه صفر مبنی بر عدم سوگیری انتشار در خصوص ویژگی‌های کیفی سود بجز مدیریت سود تعهدی است. همچنین، نمودارهای کیفی فانل^{۴۵} در خصوص ویژگی‌های کیفی سود بجز مدیریت سود تعهدی نیز، متقارن می‌باشند که تأییدی بر عدم سوگیری انتشار در خصوص ویژگی‌های کیفی سود بجز مدیریت سود تعهدی است.

در ادامه، نتایج متفاوت تأثیر ویژگی‌های کیفی سود به تفکیک نوع مطالعه (داخلی و خارجی)، نوع مدل محتوای اطلاعاتی، نوع گزارش‌های مالی (سالانه و میان‌دوره‌ای) و تعاریف مختلف متغیر مستقل در مقایسه با نتایج اولیه تأثیر ویژگی‌های کیفی سود، جهت تعیین عوامل تعدیل‌کننده تأثیر ویژگی‌های کیفی سود بر محتوای اطلاعاتی سود ارائه شده است.

نتایج حاصل از انجام فراتحلیل مجموع مطالعاتی که به بررسی تأثیر ویژگی‌های کیفی سود بر محتوای اطلاعاتی سود (با تعریف خاص مندرج در این پژوهش) به تفکیک نوع مطالعه (داخلی و خارجی) پرداخته‌اند، در نگاره ۶ زیر ارائه شده است.

نگاره ۶. نتایج فراتحلیل تأثیر ویژگی‌های کیفی سود بر محتوای اطلاعاتی سود به تفکیک

نوع مطالعه

آزمون ناهمگنی		آزمون فرض صفر		فاصله اطمینان ۰/۹۵		میانگین وزنی اندازه اثر	نوع مطالعه	نوع ویژگی
سطح معناداری	آماره I ²	سطح معناداری	آماره Z	حد بالا	حد پایین			
۰/۰۰۱	۹۰/۲۶۶	۱۰/۲۷۳	۰/۰۲۸	۲/۱۹۵	۰/۰۵۳	۰/۰۰۳	۰/۰۲۸	قابلیت مقایسه سود CO
تک مطالعه			۰/۰۱۶	-۲/۴۰۹	-۰/۰۲۴	-۰/۲۳۴	-۰/۱۳۱	داخلی
۰/۰۴۳	۷۵/۵۶۵	۴/۰۹۲	۰/۱۱۳	۱/۵۸۵	۰/۰۴۴	-۰/۰۰۵	۰/۰۲۰	هموارسازی سود IS
۰/۰۱۸	۷۰/۱۰۳	۱۰/۰۳۵	۰/۰۱۵	۲/۴۳۸	۰/۲۰۳	۰/۰۲۲	۰/۱۱۴	داخلی

نتایج مندرج در نگاره ۶، حاکی از آن است که نوع مطالعه در رابطه با ویژگی‌های کیفی قابلیت مقایسه و هموارسازی سود، عامل تعدیل‌کننده بوده است. به طوری که نتایج حاکی از تأثیر منفی قابلیت مقایسه سود بر محتوای اطلاعاتی سود در مطالعات داخلی و در مقابل، تأثیر مثبت قابلیت مقایسه سود بر محتوای اطلاعاتی سود در مطالعات خارجی است. دیگر نتایج حاکی از تأثیر مثبت هموارسازی سود بر محتوای اطلاعاتی سود در مطالعات داخلی و در مقابل، عدم تأثیر هموارسازی سود بر محتوای اطلاعاتی سود در مطالعات خارجی است.

نتایج حاصل از انجام فراتحلیل مجموع مطالعاتی که به بررسی تأثیر ویژگی‌های کیفی سود بر محتوای اطلاعاتی سود به تفکیک نوع مدل محتوای اطلاعاتی استفاده شده پرداخته‌اند، در نگاره ۷ زیر ارائه شده است.

نگاره ۷. نتایج فراتحلیل تأثیر ویژگی‌های کیفی سود بر محتوای اطلاعاتی سود به تفکیک

نوع مدل محتوای اطلاعاتی

نوع ویژگی	مدل محتوای اطلاعاتی	میانگین وزنی اندازه اثر	فاصله اطمینان ۰/۹۵		آزمون فرض صفر		آزمون ناهمگنی		
			حد پایین	حد بالا	آماره Z، سطح معناداری	آماره Q، آماره I ² ، سطح معناداری	سطح معناداری	سطح معناداری	
محافظة کاری حسابداری AC	مدل قیمتی	۰/۰۳۱	-۰/۱۳۷	۰/۱۹۸	۰/۳۶۵	۰/۷۱۵	۱۴/۱۵۲	۹۲/۹۳۴	۰/۰۰۰
	مدل بازده	۰/۱۰۵	۰/۰۴۶	۰/۱۶۴	۳/۴۵۳	۰/۰۰۱	۱۲/۷۲۷	۶۸/۵۷۰	۰/۰۱۳
مدیریت سود تعهدی AM	مدل بازده غیرعادی	-۰/۱۶۲	-۰/۲۴۹	-۰/۰۷۲	-۳/۵۵۰	۰/۰۰۰	تک مطالعه		
	مدل قیمتی	-۰/۱۶۰	-۰/۲۴۱	-۰/۰۷۷	-۳/۷۵۴	۰/۰۰۰	۱۰۵/۰۷۵	۹۳/۳۳۸	۰/۰۰۰
قابلیت مقایسه سود CO	مدل بازده	-۰/۰۱۸	-۰/۰۴۳	۰/۰۰۸	-۱/۳۶۰	۰/۱۷۴	تک مطالعه		
	مدل قیمتی	۰/۰۴۱	۰/۰۳۰	۰/۰۵۲	۷/۱۹۸	۰/۰۰۰	تک مطالعه		
پایداری سود ES	مدل بازده غیرعادی	۰/۰۴۴	-۰/۰۴۷	۰/۱۳۳	۰/۹۴۹	۰/۳۴۳	تک مطالعه		
	مدل قیمتی	۰/۰۹۲	۰/۰۲۷	۰/۱۵۶	۲/۷۸۴	۰/۰۰۵	تک مطالعه		
	مدل بازده	۰/۰۳۱	۰/۰۱۰	۰/۰۵۲	۲/۸۴۹	۰/۰۰۴	۱۰/۸۷۷	۵۴/۰۳۰	۰/۰۵۴

نتایج مندرج در نگاره ۷، حاکی از عدم تأثیر محافظه کاری حسابداری بر محتوای اطلاعاتی

سود بر اساس مدل قیمتی است. این در حالی است محافظه‌کاری حسابداری، تأثیر مثبت بر محتوای اطلاعاتی سود بر حسب مدل بازده داشته است. در رابطه با محافظه‌کاری حسابداری، مطالعه‌ای بر حسب مدل‌های بازده غیرعادی و بازده انباشته وجود نداشته است. دیگر نتایج حاکی از عدم تأثیر مدیریت سود تعهدی بر محتوای اطلاعاتی سود بر اساس مدل بازده است. این در حالی است که مدیریت سود تعهدی، تأثیر منفی بر محتوای اطلاعاتی سود بر حسب مدل‌های بازده غیرعادی و قیمتی داشته است. همچنین، نتایج حاکی از عدم تأثیر قابلیت مقایسه سود بر محتوای اطلاعاتی سود بر اساس مدل بازده و در مقابل، تأثیر مثبت قابلیت مقایسه سود بر محتوای اطلاعاتی سود بر حسب مدل قیمتی است. در نهایت، نتایج حاکی از عدم تأثیر پایداری سود بر محتوای اطلاعاتی سود بر اساس مدل بازده غیرعادی و در مقابل، تأثیر مثبت پایداری سود بر محتوای اطلاعاتی سود بر حسب مدل‌های بازده و قیمتی است. نتایج حاصل از انجام فراتحلیل مجموع مطالعاتی که به بررسی تأثیر ویژگی‌های کیفی سود بر محتوای اطلاعاتی سود به تفکیک نوع تعریف ویژگی کیفی سود پرداخته‌اند، در نگاره ۸ زیر ارائه شده است.

نگاره ۸. نتایج فراتحلیل تأثیر ویژگی‌های کیفی سود بر محتوای اطلاعاتی سود به تفکیک نوع

تعریف ویژگی کیفی سود

نوع ویژگی	نوع تعریف ویژگی کیفی سود	میانگین وزنی اندازه اثر	فاصله اطمینان ۰/۹۵		آزمون فرض صفر		آزمون ناهمگنی		
			حد پایین	حد بالا	آماره Z	سطح معناداری	آماره Q	آماره I ²	سطح معناداری
مدیریت سود تعهدی AM	مدل تعدیل‌شده جونز	-۰/۱۲۱	-۰/۱۸۶	-۰/۰۵۴	-۳/۵۲۹	۰/۰۰۰	۱/۵۳۶	۳۴/۸۸۰	۰/۲۱۵
	مدل جونز	-۰/۱۹۸	-۰/۲۵۹	-۰/۱۳۶	-۶/۱۸۱	۰/۰۰۰	۱۴/۰۷۵	۶۴/۴۷۷	۰/۰۱۵
کیفیت افشاء	مدل دی‌آنجلو	-۰/۰۱۸	-۰/۰۴۳	۰/۰۰۸	-۱/۳۶۰	۰/۱۷۴	تک مطالعه		
	اقدام تعهدی اختیاری ۳ ساله	-۰/۰۳۹	-۰/۰۵۰	-۰/۰۲۸	-۶/۹۷۸	۰/۰۰۰	تک مطالعه		
	امتیاز به موقع بودن	۰/۱۲۵	۰/۰۵۲	۰/۱۹۸	۳/۳۲۹	۰/۰۰۱	تک مطالعه		

نوع ویژگی	نوع تعریف ویژگی کیفی سود	فاصله اطمینان ۰/۹۵		آزمون فرض صفر		آزمون ناهمگنی	
		حد پایین	حد بالا	آماره Z	سطح معناداری	آماره Q	سطح معناداری
DQ	امتیاز قابل اتکا بودن	۰/۰۱۴	-۰/۰۶۰	۰/۳۷۰	۰/۷۱۲	تک مطالعه	
	متغیر مجازی	۰/۰۰۹	-۰/۰۲۴	۰/۵۱۰	۰/۶۱۰	تک مطالعه	
پایداری سود ES	همبستگی چندساله	۰/۰۲۸	۰/۰۰۶	۲/۴۹۹	۰/۰۱۲	۲/۶۳۶	۰/۰۰۱
	مدل لانهولم و میرز (۲۰۰۲)	۰/۱۵۶	۰/۰۴۸	۲/۸۱۴	۰/۰۰۵	تک مطالعه	
	مدل لو (۱۹۸۳)	۰/۰۷۶	۰/۰۲۳	۲/۸۱۴	۰/۰۰۵	۰/۷۳۷	۰/۰۰۱
	همبستگی بین سود سالیانه و قدرمطلق اقلام تعهدی غیرنرمال	-۰/۱۷۲	-۰/۳۸۲	-۱/۴۸۲	۰/۱۳۸	تک مطالعه	

نتایج مندرج در نگاره ۸، حاکی از عدم تأثیر مدیریت سود تعهدی بر محتوای اطلاعاتی سود بر اساس تعریف مدل دی‌آنجلو (۱۹۸۶) است. این در حالی است که مدیریت سود تعهدی، تأثیر منفی بر محتوای اطلاعاتی سود بر حسب مدل‌های جونز (۱۹۹۱) و تعدیل‌شده جونز (۱۹۹۵) و همچنین بر اساس اقلام تعهدی اختیاری ۳ ساله داشته است. در ضمن، بیشترین تأثیر مدیریت سود تعهدی بر محتوای اطلاعاتی سود بر اساس مدل تعدیل‌شده جونز (۱۹۹۵) بوده است. دیگر نتایج حاکی از عدم تأثیر کیفیت افشا بر محتوای اطلاعاتی سود بر اساس امتیاز قابل اتکا بودن و متغیر مجازی و در مقابل، تأثیر مثبت کیفیت افشا بر اساس امتیاز به موقع بودن بر محتوای اطلاعاتی سود است. همچنین، نتایج حاکی از عدم تأثیر پایداری سود بر محتوای اطلاعاتی سود بر اساس تعریف همبستگی بین سود سالیانه و قدرمطلق اقلام تعهدی غیرنرمال است. این در حالی است که پایداری سود، تأثیر مثبت بر محتوای اطلاعاتی سود بر اساس تعاریف همبستگی چندساله، مدل لانهولم و میرز^{۴۶} (۲۰۰۲) و مدل لو^{۴۷} (۱۹۸۳) داشته

است.

نتایج حاصل از انجام فراتحلیل مجموع مطالعاتی که به بررسی تأثیر ویژگی‌های کیفی سود بر محتوای اطلاعاتی سود به تفکیک نوع گزارش مالی (سالانه و میان‌دوره‌ای) پرداخته‌اند، در نگاره ۹ زیر ارائه شده است.

نگاره ۹. نتایج فراتحلیل تأثیر ویژگی‌های کیفی سود بر محتوای اطلاعاتی سود به تفکیک نوع گزارش مالی

آزمون ناهمگنی			آزمون فرض صفر		فاصله اطمینان ۰/۹۵		میانگین وزنی	نوع گزارش مالی	نوع ویژگی
سطح معناداری	آماره I ²	آماره Q	سطح معناداری	آماره Z	حد بالا	حد پایین	اندازه اثر		
تک مطالعه			۰/۳۴۳	۰/۹۴۹	۰/۱۳۳	-۰/۰۴۷	۰/۰۴۴	میان‌دوره‌ای	پایداری
۰/۰۳۰	۵۷/۰۹۳	۱۳/۹۸۴	۰/۰۴۹	۱/۹۷۰	۰/۰۸۳	۰/۰۰۰	۰/۰۴۲	سالانه	سود ES

نتایج مندرج در نگاره ۹، حاکی از آن است که نوع گزارش مالی، تنها در رابطه با ویژگی کیفی پایداری سود، عامل تعدیل‌کننده بوده است. به طوری که نتایج حاکی از عدم تأثیر پایداری سود بر محتوای اطلاعاتی سود بر اساس گزارش مالی میان‌دوره‌ای و در مقابل، تأثیر مثبت و معنادار پایداری سود بر محتوای اطلاعاتی سود بر حسب گزارش مالی سالانه است. خلاصه نتایج پژوهش از انجام فراتحلیل ۵۹ مطالعه داخلی و خارجی در زمینه ویژگی‌های کیفی سود مؤثر بر محتوای اطلاعاتی سود و عوامل تعدیل‌کننده در نگاره ۱۰ ارائه شده است.

نگاره ۱۰. خلاصه نتایج فراتحلیل ویژگی‌های کیفی سود مؤثر بر محتوای اطلاعاتی سود و

عوامل تعدیل‌کننده

عامل تعدیل‌کننده				نوع تأثیر	عوامل
تعریف عامل	نوع گزارش	مدل محتوا	نوع مطالعه		
--	--	☐	--	تأثیر مثبت	محافظه‌کاری حسابداری AC
☐	--	☐	--	تأثیر منفی	مدیریت سود تعهدی AM
--	--	--	--	عدم تأثیر	کیفیت حسابرسی AQ
--	--	☐	☐	عدم تأثیر	قابلیت مقایسه سود CO
☐	--	--	--	عدم تأثیر	کیفیت افشاء DQ
--	--	--	--	عدم تأثیر	کیفیت سود EQ
☐	☐	☐	--	تأثیر مثبت	پایداری سود ES
--	--	--	--	تأثیر منفی	تغییرپذیری سود EV
--	--	--	☐	تأثیر مثبت	هموارسازی سود IS
--	--	--	--	تأثیر منفی	مدیریت سود واقعی RM

۹. بحث و نتیجه‌گیری

همانطور که بیان شد مربوط بودن یا ارتباط ارزشی سود، یکی از ویژگی‌ها و خصوصیات کیفی سود است که دیگر ویژگی‌های کیفی بر بهبود و افول آن تأثیرگذارند. در این رابطه، خلاصه نتایج مرتبط با ویژگی‌های کیفی سود مؤثر بر محتوای اطلاعاتی سود و عوامل تعدیل‌کننده و تفسیر نتایج حاصله، به شرح ذیل بوده است:

نتایج کلی: نتایج کلی و نهایی حاکی از تأثیر مثبت ویژگی‌های محافظه‌کاری حسابداری، پایداری و هموارسازی سود بر محتوای اطلاعاتی سود و در مقابل، تأثیر منفی ویژگی‌های تغییرپذیری سود و مدیریت سود تعهدی و واقعی بر محتوای اطلاعاتی سود است. این در حالی است که محتوای اطلاعاتی سود، مستقل از ویژگی‌های کیفیت حسابرسی، قابلیت مقایسه سود، کیفیت افشاء و کیفیت سود بوده است.

محافظه‌کاری حسابداری و عوامل تعدیل‌کننده: تأثیر مثبت محافظه‌کاری حسابداری بر محتوای اطلاعاتی سود در حالت کلی، همراستا با این دیدگاه است که محافظه‌کاری (به

دلیل ارائه اطلاعات قابل‌اتکاء تر و نیاز به تأیید بیشتر) باعث افزایش کیفیت اطلاعات مالی و حسابداری شده و در اتخاذ تصمیمات اقتصادی استفاده‌کنندگان مفید و مؤثر بوده است. به بیان دیگر، اعمال و به کارگیری رویه‌های محافظه‌کارانه حسابداری در راستای بهبود ویژگی قابل‌اتکاء بودن اطلاعات مالی، نه تنها منجر به کاهش ویژگی مربوط بودن و محتوای اطلاعاتی سود حسابداری نشده، بلکه منجر به افزایش و بهبود محتوای اطلاعاتی سود حسابداری نیز گردیده است.

نقش تعدیل‌کنندگی نوع مدل محتوای اطلاعاتی (شامل مدل قیمتی و بازده) در سنجش تأثیر محافظه‌کاری حسابداری بر محتوای اطلاعاتی سود نیز همراستا با دیدگاه اعمال محافظه‌کاری به صورت مستمر و دوره‌ای (مدل‌های مبتنی بر بازدهی) و نه در یک مقطع خاص (مدل‌های قیمتی) از جانب شرکت‌هاست. زیرا همانطور که بیان شد مطالعات مبتنی بر مدل‌های قیمتی، به دنبال سنجش روایی صورت‌های مالی به عنوان اندازه‌های تلخیص شده‌ای هستند که شرکت را در تاریخ مشخصی تحت تأثیر قرار داده‌اند و در مقابل، مطالعات مبتنی بر مدل‌های بازدهی، به دنبال سنجش توانایی ارقام حسابداری در ثبت و کنترل رویدادهایی هستند که شرکت را در بازه زمانی مشخصی تحت تأثیر قرار داده‌اند.

پایداری سود و عوامل تعدیل‌کننده: تأثیر مثبت پایداری سود بر محتوای اطلاعاتی

سود در حالت کلی، همراستا با انتظار بوده است؛ چرا که بیان شد تحلیلگران مالی و سرمایه‌گذاران در پیش‌بینی جریان‌های نقدی آتی، نه تنها به میزان و کمیت سود حسابداری توجه می‌کنند، بلکه برای آنان، کیفیت سود از نظر پایداری نیز، حائز اهمیت است و محتوای اطلاعاتی بیشتری دارد؛ زیرا اقلام تکرارپذیر سود، شاخص خوبی برای برآورد سود و جریان نقدی آتی محسوب می‌گردد.

نقش تعدیل‌کنندگی نوع مدل محتوای اطلاعاتی (شامل مدل قیمتی، بازده و بازده غیرعادی) در سنجش تأثیر پایداری سود بر محتوای اطلاعاتی نیز حاکی از آن است که پایداری سود، شاخص مناسبی برای برآورد قیمت و بازده عادی سهام بوده است. این در حالی است که پایداری سود، در پیش‌بینی بازده غیرعادی ناموفق بوده است؛ زیرا عوامل زیادی در تبیین بازده غیرعادی تأثیرگذار می‌باشند. نقش تعدیل‌کنندگی نوع گزارش مالی (سالیانه و میان‌دوره‌ای) در سنجش تأثیر پایداری سود بر محتوای اطلاعاتی سود نیز مؤید این مطلب است که سود

میان‌دوره‌ای با وجود پایداری بالا، ولی به دلیل استفاده بیشتر از برآوردها در راستای میثاق و محدودیت فزونی منافع بر هزینه‌ها، فاقد محتوای اطلاعاتی و واکنش قیمتی بوده است. در رابطه با نقش تعدیل‌کنندگی نوع تعریف پایداری سود نیز به نظر می‌رسد که پایداری سود بر اساس تعاریف همبستگی چندساله، مدل لو (۱۹۸۳) و به ویژه مدل لانهولم و میرز (۲۰۰۲)، این ویژگی را بهتر به تصویر کشیده و نقش پایداری سود در تبیین محتوای اطلاعاتی سود را بهتر نمایان ساخته است.

هموارسازی سود و عوامل تعدیل‌کننده: تأثیر مثبت هموارسازی سود بر محتوای

اطلاعاتی سود در حالت کلی، همراستا با دیدگاه و نگرش اطلاعاتی است؛ به طوری که مدیران با هدف انتقال و ارائه اطلاعات محرمانه خود درباره سودهای آتی، اقدام به هموارسازی سود می‌نمایند که نتیجه انتقال اطلاعات محرمانه به بازار سرمایه، بهبود کیفیت سود و افزایش محتوای اطلاعاتی آن خواهد بود. همچنین، نتیجه حاصله همراستا با نتایج پژوهش قبلی تاکاسو و ناکانو (۲۰۱۲) است؛ به طوری که شرکت‌های دارای گرایش به هموارسازی، سودهای تقسیمی باثبات‌تری در آینده پرداخت می‌کنند. به بیان دیگر، شواهد تجربی با نگرش اطلاعاتی به جای نگرش تحریف، حاکی از حمایت از مقوله هموارسازی سود می‌باشد.

در رابطه با نقش تعدیل‌کنندگی نوع مطالعه (داخلی و خارجی) در سنجش تأثیر هموارسازی سود بر محتوای اطلاعاتی سود نیز به نظر می‌رسد که در حالت کلی، هموارسازی سود از نظر سرمایه‌گذاران خارجی، مطلوب نبوده و فاقد تأثیر بر محتوای اطلاعاتی سود بوده است. این در حالی است که در حالت کلی، از نظر سرمایه‌گذاران داخلی، نتایج هموارسازی سود همراستا با دیدگاه و نگرش اطلاعاتی بوده است.

تغییرپذیری سود و عوامل تعدیل‌کننده: تأثیر منفی تغییرپذیری سود بر محتوای

اطلاعاتی سود در حالت کلی، همراستا با نتایج پژوهش تاکر و زاروین (۲۰۰۶) است؛ به طوری که هر اندازه سود شرکت از نوسات و تغییرپذیری شدیدتری برخوردار باشد، پیش‌بینی سودهای آتی، دشوارتر و در این شرایط، قیمت سهام حاوی اطلاعات کمتری در رابطه با سودهای آتی خواهد بود. از این رو، انتظار می‌رود تغییرپذیری سود منجر به کاهش محتوای اطلاعاتی سود حسابداری گردد.

مدیریت سود (اعم از تعهدی و واقعی) و عوامل تعدیل‌کننده: تأثیر منفی مدیریت

سود (اعم از تعهدی و واقعی) بر محتوای اطلاعاتی سود در حالت کلی، همراستا با دیدگاه و نگرش تحریف است. بر اساس این نگرش، مدیران به منظور تحریف اطلاعات و در جهت منافع خویش، اقدام به مدیریت سود می‌نمایند که به آن رویکرد مدیریت سود فرصت‌طلبانه (بد) نیز می‌گویند. بر اساس این دیدگاه، مدیران با استفاده از هزینه طرف‌های دیگر قرارداد، به دنبال کسب منافع (پاداش، امنیت شغلی و ...) هستند. در این شرایط، اطلاعات سود به دلیل ماهیت ناپایدار، تصمیم‌گیری در بازار سرمایه را مخدوش خواهد کرد و منجر به کاهش محتوای اطلاعاتی آن می‌گردد.

نقش تعدیل‌کنندگی نوع مدل محتوای اطلاعاتی (شامل مدل قیمتی، بازده و بازده غیرعای) در سنجش تأثیر مدیریت سود تعهدی بر محتوای اطلاعاتی سود نیز حاکی از آن است که مدیریت سود تعهدی، معمولاً به دلیل وقوع در پایان سال، تنها تأثیر منفی بر معیارهای ایستا و نقطه‌ای از قبیل قیمت و بازده غیرعادی (تغییر قیمت سهام نسبت به قیمت شاخص) داشته است. این در حالی است که معیار پویا و دوره‌ای بازده سهام، مستقل از سطح مدیریت سود تعهدی بوده است. در رابطه با نقش تعدیل‌کنندگی نوع تعریف مدیریت سود تعهدی نیز به نظر می‌رسد که اولاً، مدل قدیمی دی‌آنجلو (۱۹۸۶) در سنجش مدیریت سود تعهدی ناموفق بوده است. ثانیاً، مدیریت سود تعهدی بر اساس تعاریف مدل جونز (۱۹۹۱) و اقلام تعهدی اختیاری ۳ ساله (اقلام تعهدی اختیاری انباشته) و به ویژه بر حسب مدل تعدیل‌شده جونز (۱۹۹۵)، این ویژگی را بهتر به تصویر کشیده و نقش مدیریت سود تعهدی در تبیین محتوای اطلاعاتی سود را بهتر نمایان ساخته است.

ویژگی‌های کیفی سود غیرمؤثر بر محتوای اطلاعاتی سود: با توجه به عدم تأثیر سایر ویژگی‌های کیفی سود از قبیل کیفیت حسابرسی، قابلیت مقایسه سود، کیفیت افشاء و کیفیت سود بر محتوای اطلاعاتی سود، به نظر می‌رسد که این ویژگی‌ها در حالت کلی، از نظر تعداد قابل توجهی از بازیگران بازارهای سرمایه (سهامداران)، مطلوب نبوده‌اند؛ به طوری که تغییر در این ویژگی‌ها منجر به تغییر چشمگیر (اعم از افزایش یا کاهش) در قیمت و یا بازدهی سهام (اعم از بازده واقعی، بازده غیرعادی و یا بازده انباشته) نگردیده است. یکی از دلایل این امر آن است که در اغلب مطالعات انجام شده در رابطه با این ویژگی‌ها، تعریف و اندازه‌گیری دقیق و درستی از آنها ارائه و استفاده نشده است؛ به طوری که تعریف کیفیت حسابرسی و

کیفیت سود در تمام مطالعات مورد بررسی، بر حسب معیار مطلق و ناقص متغیر مجازی بوده و این معیار قادر به سنجش دقیق کیفیت حسابرسی و کیفیت سود نبوده است. نقش عوامل تعدیل‌کننده به شرح ذیل نیز، مؤید مطلب فوق‌الذکر است:

در رابطه با نقش تعدیل‌کنندگی نوع مطالعه (داخلی و خارجی) در سنجش تأثیر قابلیت مقایسه بر محتوای اطلاعاتی سود و تأثیر منفی این ویژگی در مطالعات داخلی و در مقابل، تأثیر مثبت آن در مطالعات خارجی، حاکی از عدم اندازه‌گیری صحیح قابلیت مقایسه سود در مطالعات داخلی و آن هم به دلیل پیچیدگی نحوه محاسبه آن بوده است. زیرا همانطور که بیان شد اطلاعات واحد گزارشگر، زمانی در اتخاذ تصمیمات اقتصادی توسط استفاده‌کنندگان، مفید و سودمند خواهد بود که امکان مقایسه آن با اطلاعات مشابه سایر واحدهای گزارشگر (همتایان واحد گزارشگر) و با اطلاعات مشابه همان واحد گزارشگر برای دوره‌های قبل فراهم باشد. همچنین، قابلیت مقایسه، هزینه کسب و پردازش اطلاعات را کاهش و کمیت و کیفیت کلی اطلاعات موجود در رابطه با شرکت‌ها را افزایش می‌دهد و در نتیجه، موجب تخصیص کارای سرمایه می‌گردد. دیگر مزایای قابلیت مقایسه عبارتند از: افزایش اطلاعات باکیفیت و در دسترس که نتیجه آن افزایش پوشش میزان اطلاعات در اختیار تحلیلگران، افزایش دقت پیش‌بینی و کاهش پراکندگی پیش‌بینی تحلیلگران، افزایش نقدشوندگی و حجم معاملات سهام و انعکاس بیشتر اطلاعات خاص شرکت در بازده دوره جاری و کاهش مزایای استفاده از اطلاعات محرمانه.

نقش تعدیل‌کنندگی نوع مدل محتوای اطلاعاتی (شامل مدل قیمتی و بازده) در سنجش تأثیر قابلیت مقایسه بر محتوای اطلاعاتی سود نیز همراستا با دیدگاه اعمال و افزایش قابلیت مقایسه در یک مقطع خاص (اعمال در پایان سال و همراستا با مدل‌های قیمتی) و نه به صورت مستمر و دوره‌ای (همجهت با مدل‌های مبتنی بر بازدهی) از جانب شرکت‌هاست.

در رابطه با نقش تعدیل‌کنندگی نوع تعریف کیفیت افشا نیز به نظر می‌رسد که اولاً، کیفیت افشا بر اساس امتیاز قابل اتکا بودن و به ویژه بر حسب معیار مطلق متغیر مجازی (دو وجهی)، درست و دقیق اندازه‌گیری نشده است. ثانیاً، کیفیت افشا بر اساس امتیاز قابل اتکا بودن، از این لحاظ دارای اشکال است که لزوماً اطلاعات دارای سطح بالای ویژگی کیفی قابل اتکاء بودن، از سطح بالای ویژگی مربوط بودن (محتوای اطلاعاتی) برخوردار نیستند. به هر

حال و از آنجایی که بر طبق مفاهیم نظری گزارشگری مالی، اگر اطلاعات به موقع ارائه نشود، خصوصیت مربوط بودن خود را از دست خواهد داد؛ کیفیت افشا بر حسب امتیاز به موقع بودن، این ویژگی را بهتر به تصویر کشیده و نقش کیفیت افشا در تبیین محتوای اطلاعاتی سود را بهتر نمایان ساخته است؛ زیرا همانطور که بیان شد زمانی که میزان اطلاعات، به موقع بودن اطلاعات و دقت اطلاعات افشاء شده، توان آگاهی‌بخشی و آگاهی‌دهندگی ایجاد کند و سرمایه‌گذاران در رابطه با ارزش سهام و سایر اوراق بهادار، پس از دریافت و کسب اطلاعات به باور درستی برسند، اطلاعات افشاء شده از کیفیت بالایی برخوردار است. با افزایش کیفیت افشاء، اطلاعات ارائه شده نیز، اعتبار بیشتری پیدا کرده و اطلاعات محرمانه و عدم تقارن اطلاعاتی به طور چشمگیری کاهش می‌یابد. این امر افزایش اعتماد سرمایه‌گذاران را نیز به دنبال خواهد داشت. از این رو، انتظار می‌رود با افزایش کیفیت افشاء، محتوای اطلاعاتی سود حسابداری نیز افزایش یابد و سود گزارش شده بیشتر بر رفتار سرمایه‌گذاران تأثیرگذار باشد.

۱۰. پیشنهادها و محدودیت‌ها

بر اساس یافته‌های بدست آمده از پژوهش حاضر، پژوهشگران می‌بایست با در نظر گرفتن عوامل تعدیل‌کننده و اثرگذار شناسایی شده در بررسی روابط بین ویژگی‌های کیفی سود و محتوای اطلاعاتی سود حسابداری، روش‌ها و مدل‌های اجرای پژوهش خود را به گونه‌ای انتخاب نمایند که ضمن کنترل تأثیر این نوع عوامل، نتایج دقیقی از روابط میان متغیرهای اصلی را گزارش دهند و با توجه به وجود یا عدم وجود رابطه میان متغیرهای اصلی، عوامل مرتبط و اثرگذار بر محتوای اطلاعاتی سود حسابداری را برای بررسی‌های آتی انتخاب کنند. موارد زیر نیز جهت پژوهش‌های آتی پیشنهاد می‌شود:

- ۱- استفاده از سایر معیارهای محتوای اطلاعاتی سود، از جمله استفاده از شاخص‌های واکنش حجمی به جای شاخص‌های واکنش قیمتی، در بررسی ویژگی‌های کیفی سود مؤثر بر محتوای اطلاعاتی سود سالیانه و میان‌دوره‌ای با روش فراتحلیل.
- ۲- مقایسه نتایج حاصل از شاخص‌های واکنش حجمی در قیاس با شاخص‌های واکنش قیمتی، در بررسی ویژگی‌های کیفی سود مؤثر بر محتوای اطلاعاتی سود سالیانه و میان‌دوره‌ای.
- ۳- با توجه به نقش تعدیل‌کنندگی نوع تعریف پایداری سود، به نظر می‌رسد که پایداری

سود بر اساس تعاریف همبستگی چندساله، مدل لو (۱۹۸۳) و به ویژه مدل لانهولم و میرز (۲۰۰۲)، این ویژگی را بهتر به تصویر کشیده و نقش پایداری سود در تبیین محتوای اطلاعاتی سود را بهتر نمایان ساخته است. از این رو، پیشنهاد می‌گردد در پژوهش‌های آتی جهت سنجش میزان پایداری سود، از تعریف و مدل مناسب، از جمله مدل لانهولم و میرز (۲۰۰۲) استفاده نمایند.

۴- با توجه به نقش تعدیل‌کنندگی نوع تعریف مدیریت سود تعهدی، به نظر می‌رسد که اولاً، مدل قدیمی دی‌آنجلو (۱۹۸۶) در سنجش و اندازه‌گیری مدیریت سود تعهدی ناموفق بوده است. ثانیاً، مدیریت سود تعهدی بر اساس تعاریف مدل جونز (۱۹۹۱) و اقلام تعهدی اختیاری ۳ ساله (اقلام تعهدی اختیاری انباشته) و به ویژه بر حسب مدل نسبتاً جدید تعدیل‌شده جونز (۱۹۹۵)، این ویژگی را بهتر به تصویر کشیده و نقش مدیریت سود تعهدی در تبیین محتوای اطلاعاتی سود را بهتر نمایان ساخته است. از این رو، پیشنهاد می‌گردد در پژوهش‌های آتی جهت سنجش مدیریت سود تعهدی، از تعریف و مدل مناسب‌تر، از جمله مدل تعدیل‌شده جونز (۱۹۹۵) استفاده نمایند.

۵- همچنین، نقش تعدیل‌کنندگی نوع مطالعه (داخلی و خارجی) در سنجش تأثیر قابلیت مقایسه بر محتوای اطلاعاتی سود و تأثیر منفی این ویژگی در مطالعات داخلی و در مقابل، تأثیر مثبت آن در مطالعات خارجی نیز، حاکی از عدم اندازه‌گیری صحیح قابلیت مقایسه سود در مطالعات داخلی و آن هم به دلیل پیچیدگی نحوه محاسبه آن بوده است. از این رو، پیشنهاد می‌گردد در پژوهش‌های آتی جهت سنجش ویژگی کیفی قابلیت مقایسه سود، دقت بیشتری مبذول گردد.

از جمله‌های محدودیت‌های پژوهش حاضر به شرح ذیل بوده است.

۱. قطعاً مطالعاتی در حوزه محتوای اطلاعاتی و ویژگی‌های کیفی سود، به انجام رسیده که نتایج آنها منتشر نشده و یا به هر دلیلی از دسترس پژوهشگر خارج بوده است. در صورت انتشار و دسترسی به نتایج این مطالعات و لحاظ نمودن آنها در فراتحلیل، ممکن بود نتایج پژوهش حاضر دستخوش تغییر می‌شد.

۲. رویکرد فراتحلیل تا حدی در انتخاب موضوع و مطالعات مورد بررسی، نوعی انحراف ذاتی دارد. زیرا جستجوی مطالعات و مقالات با استفاده از واژه‌های کلیدی مدنظر محقق، کامل

- و جامع نبوده و همچنین، مقالات ارائه و منتشر شده در نشریات نیز لزوماً کامل نیست.
۳. همچنین، در روش فراتحلیل امکان این که تمام مطالعات بررسی شده از نظر روش، تعاریف عملیاتی، ابزار سنجش و اندازه‌گیری آزمودنی‌ها و ... شبیه به هم و یکدست باشند، وجود ندارد.
۴. سایر محدودیت‌ها در بخش جامعه آماری، مورد اشاره واقع شده است.

یادداشت‌ها

1. Ball & Brown	2. Beaver
3. Moraru-Arfire	4. Noise
5. Earnsberger et al.	6. Burnison
7. Korn/Ferry Int.	8. Villain
9. Choi et al.	10. Chen et al.
11. Shu	12. Jenkins
13. Barth et al.	14. Thijssen & Iatridis
15. Aboody et al.	16. Landsman et al.
17. Easton and Sommers	18. Trading Volume Reaction
19. Price Reaction	20. Beaver
21. Chang & Lee	22. Scott
23. Kousenidis et al.	24. Hendricksen and Van Breda
25. Lo	26. Healy and Wahlen
27. Takasu and Nakano	28. Tucker and Zarowin
29. Peers	30. De Franco et al.
31. Horton et al.	32. Barth et al.
33. Brochet et al.	34. Olibe et al.
35. Becker et al.	36. Stouffer
37. Hay et al.	38. Garcia-Meca and Sánchez
39. Effect Size	40. Lipsey and Wilson
41. Comprehensive Meta-Analysis V2	42. Easton and Harris
43. Cheng et al.	44. Egger
45. Funnel Plot	46. Lundholm and Myers
47. Lev	

منابع

الف. فارسی

- آقایی، محمدعلی، ثقفی، علی، تقی نتاج، غلامحسین، و اسدنیایا، جهانبخش. (۱۳۹۱). تأثیر اعلان سود فصلی شرکت‌ها بر تأمین نیاز اطلاعاتی ذینفعان. *حسابداری مالی*، (۴): ۱۶-۳۹-۱.
- اسماعیلی‌کیا، غریبه، اوشنی، محمد، و بخشی، محمد. (۱۳۹۸). محافظه‌کاری شرطی و ارتباط ارزشی گزارشگری مالی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار. *پژوهش‌های تجربی حسابداری*، ۸(۳۲): ۲۷۷-۲۹۸.
- اعتمادی، حسین، و بابائی، ساسان. (۱۳۹۷). ارتباط ارزشی و اطلاعات حسابداری. *مطالعات حسابداری و حسابرسی*، ۲۶: ۱۶-۵.
- بذرافشان، آمنه. (۱۳۹۲). روش‌شناسی متاآنالیز (فراتحلیل) در حسابداری: معرفی، ضرورت‌ها و کاربردها. وزارت علوم، تحقیقات و فناوری. *ارائه شده در همایش حسابداری ایران*.
- بولو، قاسم، و حسنی‌القار، مسعود. (۱۳۹۳). معیارهای تجربی کیفیت سود. *مطالعات حسابداری و حسابرسی*، ۳(۱۲): ۸۷-۵۶.
- بهبهانی‌نیا، پریسا سادات، و مشایخی، بیتا. (۱۳۹۵). طراحی مدل تبیینی واکنش به سود ایران. *دانش حسابرسی*، ۱۶(۶۳): ۸۸-۶۳.
- پورزندى، محمد ابراهیم، حسنی، محمد، و طاهری، ذبیح‌الله. (۱۳۹۲). آزمون مدیریت سود و ضریب واکنش سود مبتنی بر متغیرهای حسابداری. *دانش حسابداری و حسابرسی مدیریت*، ۲(۵): ۱۲۲-۱۰۹.
- جعفری، علی، گرگانلی، جمادوردی، اشرفی، مجید، و نادریان، آرش. (۱۳۹۹). پیامدهای قابلیت مقایسه صورتهای مالی از دیدگاه سرمایه‌گذاران و اعتباردهندگان با تأکید بر نقش مالکیت نهادی. *پیشرفت‌های حسابداری*، ۱۲(۷۸): ۱۲۸-۹۵.
- حسن‌خانی، فاطمه. (۱۳۹۹). عوامل تعیین‌کننده تأخیر گزارش حسابرسی: رویکرد فراتحلیل. *پایان‌نامه کارشناسی ارشد حسابداری*، دانشکده اقتصاد و مدیریت دانشگاه قم.
- خدای پور، احمد، و محرومی، رامین. (۱۳۹۰). رابطه ارزشی اطلاعات حسابداری محافظه‌کارانه و غیرمحافظه‌کارانه. *مطالعات تجربی حسابداری مالی*، ۹(۳۰): ۹۸-۷۹.
- رحمانی، علی، اثنی‌عشری، حمیده، و ولی زاده لاریجانی، اعظم. (۱۳۹۰). محافظه‌کاری و

محتوای اطلاعاتی اقلام صورت‌های مالی. بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، ۱۸(۶۴): ۷۲-۵۷.

رحمانی، علی، و بشیری منش، نازنین. (۱۳۹۰). بررسی اثر هموارسازی سود بر آگاهی‌بخشی قیمت سهام. پژوهش‌های حسابداری مالی، ۳(۹): ۵۴-۳۹.

رمضان احمدی، محمد، آهنگری، عبدالمجید، و شعاعی، فرید. (۱۳۹۵). بررسی تأثیر مدیریت واقعی سود بر محتوای اطلاعاتی سود شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران. بررسی‌های حسابداری، ۴(۱۳): ۹۴-۷۱.

عباس‌زاده، محمدرضا، حصارزاده، رضا، جباری نوقایی، مهدی، و عارفی اصل، سولماز. (۱۳۹۴). فراتحلیل حاکمیت شرکتی و مدیریت سود. بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، ۲۲(۱): ۸۴-۵۹.

عرب‌مازار یزدی، محمد، و جمالیان‌پور، مظفر. (۱۳۸۹). مقایسه محتوای اطلاعاتی و سودمندی صورت سود و زیان میان دوره‌های ۳، ۶ و ۹ ماهه در بورس اوراق بهادار تهران. پژوهش‌های حسابداری مالی، ۲(۶): ۶۶-۴۵.

عرب‌مازار یزدی، محمد، مشایخی، بیتا، و رفیعی، افسانه. (۱۳۸۵). محتوای اطلاعاتی جریان‌های نقدی و تعهدی در بازار سرمایه ایران. بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، دوره ۱۳(۴۳): ۱۱۸-۹۹.

عرب‌مازار یزدی، محمد، و مصطفی زاده، محمود. (۱۳۸۷). اثر مدیریت سود بر مربوط بودن معیارهای سود و ارزش دفتری در تعیین ارزش شرکت: مقایسه اقلام تعهدی اختیاری کوتاه‌مدت و بلندمدت. مطالعات تجربی حسابداری مالی، ۲۳: ۱۸-۱.

کردستانی، غلامرضا، و تاتلی، رشید. (۱۳۹۳). شناسایی رویکردهای کارا و فرصت‌طلبانه مدیریت سود در سطوح کیفیت سود. بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، ۲۱(۳): ۳۱۲-۲۹۳.

کردستانی، غلامرضا، و حسینی، نیرالسادات. (۱۳۹۲). بررسی رابطه‌ی بین کیفیت افشا و محتوای سود حسابداری. بررسی‌های حسابداری، ۱(۱): ۱۴۰-۱۲۰.

کرمی، غلامرضا، ابراهیمی کردلر، علی، و غزنوی، محمدصادق. (۱۳۹۳). بررسی محتوای اطلاعاتی افزایشنده سود و جریان نقد عملیاتی آستانه‌ای: شواهدی از بازار بورس اوراق

- بهادار تهران. *مطالعات تجربی حسابداری مالی*، ۱۱(۴۲): ۵۹-۸۷.
- کاشانی‌پور، محمد، کرمی، غلامرضا، و مردادی جزء، محسن. (۱۳۹۸). مدلی برای رتبه‌بندی سنج‌های کیفیت سود در ایران. *مطالعات تجربی حسابداری مالی*، ۱۶(۶۲): ۱۵۰-۱۲۷.
- مرادزاده فرد، مهدی، عالمی، محمدرضا، و بهزادپور، سمیرا. (۱۳۹۰). مقایسه ارزش اطلاعاتی صورت‌های مالی میان دوره‌ای و سالانه در بورس اوراق بهادار تهران. *پژوهشنامه اقتصاد و کسب و کار*، ۲(۱): ۸۹-۹۹.
- مرشدزاده، مهناز، قربانی، محمود، و شعبانی، کیوان. (۱۳۹۳). پایداری سود، شرایط اقتصادی و ارزش محتوایی اطلاعات حسابداری در بورس اوراق بهادار تهران. *حسابداری مدیریت*، ۷(۲۳): ۸۵-۱۰۳.
- مهرروز، فاطمه، و مرفوع، محمد. (۱۳۹۵). رابطه بین قابلیت مقایسه صورت‌های مالی با آگاهی‌بخشی قیمت سهام در خصوص سودهای آتی. *مطالعات تجربی حسابداری مالی*، ۱۲(۴۹): ۸۳-۱۱۰.
- هاشمی‌دهچی، مجید، ایزدی‌نیا، ناصر، و حاجیان‌نژاد، امین. (۱۴۰۰). تأثیر قابلیت مقایسه صورت‌های مالی بر ارتباط ارزشی سود با تأکید بر عدم شفافیت گزارشگری مالی و ضعف کنترل‌های داخلی. *پیشرفت‌های حسابداری*، ۱۳(۸۰): ۳۷۹-۴۱۰.
- هیئت تدوین استانداردهای حسابداری (۱۴۰۰). *استاندارد شماره ۲۲: گزارشگری مالی میان دوره‌ای*. تهران: سازمان حسابرسی.

ب. انگلیسی

- Ball, R., & Brown P. (1968). An empirical examination of accounting income numbers. *Journal of Accounting Research*, 6(2), 159-178.
- Barth, M. E., Landsman, R., Lang, W., & Williams, C. (2013). Effects on comparability and capital market benefits of voluntary adoption of IFRS by US Firms: Insights from voluntary adoption of IFRS by non-US Firms. *Working Paper*. Stanford University, University of North Carolina at Chapel Hill, and University of Michigan. Available at: <http://ssrn.com/abstract=2196247>
- Barth, M., Beaver, W., & Landsman, W. (2001). The relevance of the value relevance Literature for financial accounting standard setting: Another view. *Journal of Accounting and Economics*, 31(1-3), 77-104.

- Beaver, W. H. (1968). The information content of annual earnings announcements. *Journal of Accounting Research*, 6(supplement), 67-92.
- Becker, C. L., DeFond, M. L., Jiambalvo, J., & Subramanyam, K. R. (1998). The effect of audit quality on earnings management. *Contemporary Accounting Research*, 15(1), 1-21.
- Brochet, F., Jagolinzer, D. A., & Riedl, E. (2012). Mandatory IFRS adoption and financial statement comparability. *Contemporary Accounting Research (forthcoming)*. Harvard Business School Accounting & Management. Available at SSRN: <http://ssrn.com/abstract=1819482>
- Burnison, G. (2009, January 29). Wall Street's leadership crisis. Retrieved from <http://chiefexecutive.net/wallstreets-leadership-crisis>.
- Chen, B., Kurt, A. C., & Wang, I. G. (2020). Accounting comparability and the value relevance of earnings and book value. *Journal of Corporate Accounting and Finance*, 31(4), 82-98.
- Chen, L. H., Krishnan, J., Sami, H., & Zhou, H. (2013). Auditor attestation under SOX section 404 and earnings informativeness. *AUDITING: A Journal of Practice and Theory*, 32(1), 61-84.
- Cheng, A. C. S., Lee, B. S., & Yang, S. (2013). The value relevance of earnings levels in the return-earnings relation. *International Journal of Accounting and Information Management*, 21(4), 260-284.
- Choi, J. H., Choi, S., Myers, L. A., & Ziebart, D. (2019). Financial statement comparability and the informativeness of stock prices about future earnings. *Contemporary Accounting Research*, 36(1), 389-417.
- Collins, D. W., Maydew, E. L., & Weiss, I. S. (1997). Changes in the value-relevance of earnings and book values over the past forty years. *Journal of Accounting and Economics*, 24(1), 39-67.
- De Franco, G., Kothari, S., & Verdi, R. (2011). The benefits of financial statement comparability. *Journal of Accounting Research*, 49(4), 895-931.
- Easton, P. D., & Harris, T. S. (1991). Earnings as an explanatory variable for returns. *Journal of Accounting Research*, 29(1), 19-36.
- Easton P. D., & Sommers, G. A. (2002). Scale and the scale effect in market-based accounting research. *Journal of Business Finance and accounting*, 30, 25-35.
- Ernstberger, J. B., Link, B., & Vogler, O. (2011). The real business effects

- of quarterly reporting. Retrieved from http://www.iuc.bwl.uni-muenchen.de/download/arw/2011_ernstberger.pdf.
- Garcia-Meca, E., & Sánchez-Ballesta, J. P. (2009). Corporate governance and earnings management: A meta-analysis. *Corporate Governance: An International Review*, 17(5), 594-610.
- Hay, D., Knechel, R., & Li, V. (2006). Non-audit services and auditor independence: New Zealand evidence. *Journal of Business Finance & Accounting*, 33(5/6), 715-734.
- Healy, P. M., & Wahlen, J. M. (1999). A review of the earnings management literature and its implications for standard setting. *Accounting Horizons*, 13, 365-363.
- Hendricksen, E. S., & Van Breda, M. F. (1992). *Accounting theory*. 5th ed., Terbitan: Boston McGraw-Hill.
- Horton, J., Serafeim, G., & Serafeim, I. (2013). Does mandatory IFRS adoption improve the information environment? *Contemporary Accounting Research*, 30(1), 388-423.
- King, T. A. (2018). How frequently should listed companies report results? *Research in Accounting Regulation*, 30(2), 176-179.
- Kousenidis, D. V., Ladas, A. C., & Negakis, C. I. (2009). Value relevance of conservatism and non-conservatism accounting information. *The international journal of accounting*, 44(3), 219-238.
- Landsman, W. R., Peasnell, K. V., Pope, P. F., & Yeh, S. U. (2006). Which approach to accounting for employee stock options best reflects market pricing? *Review of Accounting Studies*, 11, 203-245.
- Lipsey, M. W., & Wilson, D. B. (2001). Practical meta-analysis. *Applied Social Research Methods*, 49, 1-247.
- Lo, K. (2008). Earnings management and earnings quality. *Journal of Accounting and Economics*, 45(2-3), 350-357.
- Moraru-Arfire, A. (2016). The role of reporting frequency on financial analysts' information environment. The Wharton School, *University of Pennsylvania, and University of Neuchâtel, Switzerland*, 1-42.
- Olibe, K. O., Strawser, R. H., & Strawser, W. R. (2022). The information content of earnings disclosing under UK GAAP and IFRS. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*, Available online 22 February 2022, <https://doi.org/10.1016/j.intaccaudtax.2022.100449>
- Scott W. (2006). *Financial Accounting Theory*. 4th ed., Canada: Prentice

Hall.

- Takasu, Y., & Nakano, M. (2012). What do smoothed earnings tell us about the future? *The Japanese Accounting Review*, 2, 1-32.
- Shu, S. Q. (2021). CEO inside debt, income smoothing, and stock price informativeness. *Accounting and Business Research*, 51(1), 65-95.
- Thijssen, M. W. P., & Iatridis, G. E. (2016). Conditional conservatism and value relevance of financial reporting: A study in view of converging accounting standards. *Journal of Multinational Financial Management*, 37-38, 48-70.
- Tucker, J. W., & Zarowin, P. A. (2006). Does income smoothing improve earnings informativeness? *The Accounting Review*, 81(1), 251-270.